

DE KROONING VAN DARIUS.

TREURSPEL.

Gerijmt door

PIETER DUBBELS.

INVIA VIRTUTI NULLA EST VIA.

Gespeelt op d' Amsterdamsche Schouburg, den 14. Augusto, in 't jaar 1651.

t'AMSTERDAM,
By *Lodewijk Spillebout*, Boekverkoper in de Kalverstraat, in d'Amsterdamsche Bibliotheek, in 't Jaar 1651.

OPDRAGHT,

Aan mijn HEER

JOAN SIX.

YN HEER,

Zo moog'lik als een eiken,
Met hare bladeren, den hemel kan bereiken,
Zo moog'lik is het my
Een Spel te rijmen dat elk een behaag'lik zy.

Waarom wy de vrypostigheit genomen hebben, om onze eersteling (vollegende, in onze moedertaal, een der doorluchtigste Poëten van Vrankrijk, de hoogdravende BOISROBERT) voor het autaar van uw' bescheidenheit op te offeren; op dat zy, onder de schaduw' van uw vleugelen, een zeekere schuilplaats zoude mogen vinden voor de bulderende buyen van alle vuur- en vlambrakende lastermonden. Wy zingen dan:

Eerwaarde SIX, *die, met uw' aldoorsnuff'lende ogen,*
De diepste dalen van 't twehoofdige Parnas
Doorstraalt, en 't hoevezap, zo klaar als spiegelglas,
Hebt uit de borsten van Minerva ingezogen.
Verschoon ons, zo de wil is groter als 't vermogen.
Indien ik breng in zee een kleene waterplas.
Zo ik als Ikarus, met vleugelen van was,
Genaken derf de zon, daar Vrankrijk op mag bógen,

 Als

Als Romen op Virgil. Wy zingen hoe de zoon
Van Artaxarses *is gerezen op de Troon*
Van Parsen. zijn geluk, en wederwaardigheden.
Hoe d'onderdrukte deugt, gelijk den dageraat,
Door alle dampen breekt. hoe hem zijn vader haat
Uit minnenijt. hoe hy zijn vader stelt te vreden.

Gy ziet hier liefde en min, vader en zoon, vorst en onderdaan, deugt en ondeugt, tegen een gekant. Endelik zult gy zien hoe d'onderdrukte deugt, hoe zeer zy wert verdrukt, veracht, bespot, vervolgt, verjaagt, streeft door duizent noden en doden, gelijk de vader der Nederlandtsche Poëzy daar van zingt:

De deugt, hoe hart zy wert bestreden,
Wert van geen ruw gewelt vermant,
Maar houdt altijt de overhant,
Gewapent met beleit en reden.

Wy besluiten dan:

Rebus in adversis virtus spectatur ut aurum
in flammis.

DAT IS:

Zo wert de deugt, in 't vuur van tegenspoet,
Gelijk het gout geloutert in de gloet.

Ontfang de verdrukte deugt en bedrukte schoonheit, die als zon en maan het hooft, na nevelen en dampen, veel schoonder opsteeken, met zodanig een hart, als zy aan U E. werden opgedragen; op dat ik my voortaan mag noemen,

MYN HEER,

U *E. meeste vriendt en minste dienaar*

P. DUBBELS.

OP DE

KROONING VAN DARIUS,

Gerijmt door PIETER DUBBELS.

Et kroonegout ſcheen bleek by 't minnelijke lonken
Van maagdenögen; toen de vader, en zijn zoon
Een zelfde brant, aan hert en zinnen, wiert geboôn.
Verborge vlammen voên de alderheetſte vonken.

'tSlavinnejuk wiert ganſch verbroken van de Min,
Zo haaſt als *Darius* zijn eerſte wetten ſtelde;
Schoon alle moeilijkheit zijn ramp te voren ſpelde.
Geen barning haalt de ſchoot van ware liefde in.

De ziel, die Venus hoort, wil na Diaan niet hooren.
'tMinzwang're hert verſchrikt voor *Artaxarſe* niet;
Zy moedigt haar ten roof, en allerlei verdriet.
De deugt ontzet zich noit, al noopt men haar met ſpooren.

Geen *Tiribaze* verft zijn handt in konings bloedt;
Als hy het byzijn van *Ameſtris* moſt verlaten:
Noch *Ariaſpe* krijgt geen vruchten van zijn haten.
Daar is geen vaſter burg dan 't hemelſche behoedt.

Maar end'lijk ziet de Min, na zo veel ramp en lijden,
Aſpazia vernoegt, en *Darius* gekroont.
Haar Dubb'len lofzang wert in Dubb'len deugt vertoont.
Die Dubb'le eer verdient kan goôn en menſch verblijden.

J. NOOZEMAN.

OP DE
KROONING van DARIUS,
Gerijmt door PIETER DUBBELS.

As immer Grieks Tooneel zo hoog in top gerezen
Als hier? had immermeer het Treurspel zulk een kracht?
Haar overwinner brengt een maagt in hare macht.
Die eerst verwan, die moet als nu verwonnen wezen.

Wat dwang is d'uwe, ô min! hoe wonder u vermogen!
U fakkel, nimmer stil, en onverzetb're deugt,
Treft hier den grys zo wel, als zelf de groene jeugt.
Twee zielen teffens, door een lonk van geestige oogen.

Maar, laas! de schoone, doof voor al het lastig prangen
Van zuffe vryery, valt in een dubb'le bandt;
De min van Darius, *en* Artaxarses *handt,*
Die 't beelt van trouwigheit in kluisters stelt gevangen.

De Belgzucht, Liefdens kindt, derft voorts naar 't hoogste staren,
En Tiribaze, *zot naar 't troet'len van zyn vrouw,*
Belaagt den koning, roept zijn zoon tot hulp, wiens trouw
De kans verwerpt, om 't lijf zijns vaders te bewaren.

Noch gaat de wraakzucht voort, onmatig in het branden,
En door getergde min ontzinnig en vol moets,
Tast Artaxarses *aan, bespringt hem in zijn koets;*
Doch hy ontkomt, en zo bespot des moorders handen.

De Min, terwyl geraakt door minlijk mededogen,
Gevangen min te hulp, een bitt're toestel vint
In zijne vader, door gerechte toorn verblint,
En door ontstelde wraak al ziende zonder oogen.

De onschult echter voert d'onnozelen ten troon.
Den vader wort geraakt door liefde van zyn zoon.
De Min verwint zich zelf, hoe heet en ongebonden.
Aspazia *verlost, als haat niet meer en kan,*
Vint zachter banden aan de armen van haar man,
En schenkt haar koesteren tot zalf van zyne wonden.

L. van den BOSCH.

OP DE
KROONING
VAN
DARIUS,
Gerijmt door
PIETER DUBBELS.

Hier bralt de goude Deugt op Parſens goude troon.
Hier toont de Schouwburg 't beelt van Aziaas verwinnaar.
Hier ziet men deugt en plicht van een getrouwe minnaar.
Hier zietg' een meeſterſtuk in Artaxarſes zoon.

Hoe pronkt ons Schouwtooneel, nu 't oop'nen der gordijne'
Een wonderwerk vertoont! hier wort geen moort gepleegt,
Hier wort geen menſchenrif van ingewant ontleegt;
Maar Dubbels doet ons deugt in kinderplicht verſchijnen.

D. KALBERGEN.

NA-

NAMEN
DER
PERZONAADJEN.

Artaxarses, *Koning van Parsen.*
Amestris, *Koningin.*
Darius, *de Prins, zoon van Artaxarses.*
Ariaspe, *Broeder van Darius, hem hatende.*
Arzame, *Broeder van Darius, hem lievende.*
Aspazia, *de schone Griekin.*
Seguze, }
Orfize, } *Staatjufferen.*
Tiribaze, *Luitenant van 't Leger.*
Soäre, *Kapitein, vrient van Tiribaze.*
Praxes, *Kapitein van de Lijfwacht.*
Ragas, *Kamerling van Tiribaze.*

ZWYGENDE.

Twee wachten.
't Gevolg van Darius.
't Gevolg van Tiribaze.

Het Spel speelt in de grote zaal van 't hof.

DE KROONING VAN DARIUS.

TREURSPEL.

EERSTE BEDRYF.

Amestris. Aspazia. Zeguze. Orfize.

De droefheit maak nu voor de blijtschap plaats, en wijk.
De goude vryheit voert de rijkxstaf van dit Rijk.
De vrede is op den Troon gezeten. 'k heb de stralen
Van eendracht, liefde, en trou, zien van den hemel dalen.
De morgenzon die reist veel schoonder als ze plach,
Om met veel schoonder glans te groeten dezen dag.
Dees groten dag, waar in den koning Artaxarse
Wil deilen met zijn zoon het volkrijk rijk van Parsen.
Het vrouwetimmer staat nu open; 't zal ons nou
Geöorloft zijn te zien rampzaal'ge minnaars, trouw
In 't minnen, waar van wy gedient zijn zo veel jaren,
Die voor ons goet noch bloet, ja 't leven zouden sparen,
Om ons te redden uit de noot. ô schone maagt!
Vergeet een zonneschijn het lijden dat gy draagt.
Ai! volg mijn voorbeelt na, en wilt uw' tranen stelpen;
Het wankelbaar geval schijnt ons te willen helpen;
Fortuin weegt ons geluk in een gelijke schaal.
Aspa. Ons nodelot gelijk? hoe! spot gy met mijn quaal?
Den hemel is my wreet, u gunstig. hoe kan 't wezen?
Gy zijt door liefde op uw heervaders Troon gerezen,
O koningin! ik ben een arreme slavin.
Als ik mijn' ogen sla op uw' vergode min,

En evenaar mijn min met die ik heb verloren,
Voel ik mijn rampſpoet, die my noopt met ſcherpe ſporen;
Uw' tegenwoordige eer, en mijn verleden eer.
Toen Cyrus het geweer ley voor mijn voeten neêr,
Heeft hy my uitgepikt uit meer als duizent maagden.
Van altemaal niet een zijn lievend' oog behaagden,
Als ik. hy zwoer met my de koninklijke kroon,
Voor zijn manhaftigheit een welverdiende loon,
Te deilen. als ik denk om zijn beleefde reden,
Zijn brandend' hart, zijn liefde, en zijn volſtandigheden,
Die 't koninklijk gemoet betoverden. zo dat,
Hy eindelik aan my zijn koninklijke ſchat,
De ſcepter van zijn hart en ziel heeft opgedragen.
In 't end' een arme maagt een koning kon behagen,
Die 's werelts vierdedeel zijn wetten ſchreef in 't ront,
Zig van een arreme ſlavin vermeeſtert vont,
Die eindlik door zijn liefde is op den troon geſtegen.
Schoon gy Ameſtris 't recht van heerſchen hebt verkregen,
Door uw geboortedagh. datg' een Prinçeſſe zijt,
Van bloet, is waar. uw zijn alle harten toegewijt.
Gy voert de rijkſtaf van vrou Venus in uw' ogen.
Doch waar heeft u 't geval, uw leven lang, zo hoge,
Verheft als my, hoewel gy zwaait de ſcepterſtaf
Van Parſen, en mijn eer verſturven leit in 't graf.
Een yder heeft ontzag voor uw aanminnige ogen,
En leit voor 't autaar van uw' ſchoonheit neêrgebogen,
Met een gebroken hart. mijn ſchoonheit werd' veracht,
Uw ſchoonheit aangebeên. men ſchimpt, men ſpot, men lacht
Met my. Aſpazie is van yder een verlaten.
Gy zijt een koningin; ik was 't; wat kan 't nu baten?
Beziet dan of uw lot mijn ſchikking evenaart;
Gy zijt de Rijkſtaf, en ik was de Rijkſtaf waart.
Helaas! wanneer ik denk aan mijn verleden dagen,
Na blijtſchap volgde een tijt van weenen, zugten, klagen.

Als

Als ik op 's konings troon, aan 's konings rechterhant,
Gezeten was, quam ons een koninklijk gezant,
Aandienen, uit de naam uw 's Vaders, dat uw broeder
Den wakk'ren Darius, ons quam, als Rijkxbehoeder
Van uw' heervaders Rijk, den oorlog zeggen aan.
Dien oorelog deê al mijn lust en rust vergaan.
Men bracht my Cyrus, die met halfgeloken ogen,
My noch eens aanzag, en met rou in 't hart bewogen,
Een zee van tranen liet langs dootze wangen vliên.
Hy zweem, en gaf de geest. mijn ogen! kont ghy 't zien?
Mijn leven liep gevaar; mijn eer most schipbreuk lyën,
Toen Cyrus voor zijn bruit niet langer konde stryën.
'k Zag my rontom omringt van woedende oorlogsvolk.
't Gewelt, 't gevaar, de doot, die, met hun wrede dolk,
Mijn lief, mijn harteblat, het harteblat doorregen.
Wilt dan in eene schaal ons lot eens overwegen;
Fortuin keert my de nek, u keertze het aanzigt toe.
Mijn zon is onder, ach! ik ben dit leven moê.
Amest. Maar endelik de vrees, die u ontstelt de zinnen,
In vreugt verandert door uw' schoonheit. Cyrus minne,
Herleeft in Darius. uw schoonheit, groot van macht,
Die heeft twe Koningen in haar gewelt gebracht.
Aspa. Mijn schoonheit, laas! wel eer verheven tot de wolken,
Scheen, door een stomme taal, mijn lijden te vertolken.
Mijn drijvende ogen die van paarlen zwanger gaan,
Die wezen hem mijn smart met duizent tranen aan.
Hy wierd' bewogen door mijn lijden. *Amest.* Door zijn liefde,
Ontvonkt door uw gezicht, die hem het hart doorgriefde.
Aspa. Wat baat het my, Mevrou, met wat beweging dat,
Uw broeder Darius, die gy een minnaar schat,
Het hogewater van mijn tranen dede zinken,
Zo'k heden in een zee van tranen moet verdrinken?
Wat baat de zorreg die hy voor mijn schoonheit had'
Zo ik gevangen blijve in 't vrouwetimmer? wat,

Baat my zijn liefde, die zijn vaders haat moet ſmaken?
Gy moogt om deze reên, met reên, mijn reden laken,
En zeggen dat ik moet, nu Cyrus overleên
Is, treên tot Darius, die my heeft vrygeſtreên.
't Is waar, hy heeft mijn lijf en eer beſchut. 'k hield' lange
Dien koning van mijn lot en van mijn hart gevangen.
Hy heeft my met de naam van koningin vereert.
My ziende om Cyrus doot in tranen ſmelten, keert
Hy tot Aſpazia om haar tranen af te droogen.
Ik was verzekert dat hy my met lievende oogen
Aanſchouden, als hy, op Auguſtus heldenkar,
Uitmunten onder 't volk, gelijk een morgenſtar.
Ik hechten aan zijn krans wel eer een goude lover,
En gaf mijn vryheit, aan dien helt, gewillig over.
Het vuur raakte in de brand, dat ſmeulden in mijn hert.
Denk of ons noodlot dan weegt even zwaar. ik wert
Rampzalig in geluk. 'k was op den top verheven
Van 't wankelbaar geval, om groter ſlag te geven.
Uw' broêr geleek de Zon; Aſpazia de Maan,
Die uit de goude Zon haar ſchijnzel ſchept. Diaan
Omhelsde Apoll', niet lang. de grijze Vorſt, genepen
Van blinde liefde, heeft zich zelven vuil vergrepen.
Onmenſchelijke min! zo dra de oude Vorſt
Zijn ogen op my ſloeg, ontdooit zijn koude borſt.
Hy rooft mijn lief, en leit my zijne min te voren.
Rampzaal'ge! ween; gy zijt tot ongeval geboren.
Hoe! te verbreken zijn belofte, en tegen 't lot
Te kanten? tegen reên het vaderlik gebodt
Heel onnaturelijk te buiten gaan? my binden
Met ketenen, en my ontroven mijn beminde,
Die huisveſt in mijn hart? *Ameſt.* Stelt uw' gemoet te vreên.
Uw' klachten komen met mijn klachten over een.
Ons leven wert van een en 't zelfde lot gedreven.
Hy heeft my Tiribaze ontrooft, my eerſt gegeven,

Ja met zijn eigen hant verzegelt onze trouw.
Ons hart draagt over een en 't zelfde noodlot rou.
Dit is mijn vaders aart, ondankbaar en onaardig,
Mijnedig, onbeleeft, tyrannig, onrechtvaardig.
Ach! hoe gevaarlik is het dat een jonge maagt,
De vuurige ogen van een onkuifch Prins behaagt.
Want al wat fchoon is, in zijn oog', zal hy begeeren;
Verwoede dwinglandy kan recht noch reden keeren;
En wie ze tegenftreeft bereit zich zelf een graf.

Afpa. O Hemel! zo de liefd' mijn lief zal zijn een ftraf,
Ontflaat hem van dien laft, en berg mijn leven 't leven.
Maar zo zijn eed'le ziel, door hemelsvuur gedreven,
My eeuwig minnen zal, zo matig toch de brant,
Van zijne liefde, en haat, en geeft hem d'overhant.
Behoed' uw' kinderen die u in 't harte dragen.

Ameft. Ik ben zo wel als gy in het gemoet verflagen.
Ik vreze dat mijn lief zal lopen in zijn doot.
Hy kan zijn toren niet ontzien, die alzo groot,
Is als zijn moedig hart. ik vreze voor mijn Minnaar
Meer als voor Darius. uw bruigom keert verwinnaar.
Den koning kan aan hem niet weigeren het loon,
Van zijne liefde, uw gonft; die waardig zijt de kroon.

Afpa. Daar dwinglandy regeert, moet d'eer vaak eer'loos bukken;
Ik vrees dat hy mijn lief zal uit mijn armen rukken.

Ameft. Verban u vreze, en leef op hoop. ô konings bruit!
Schoon 't vrouwetimmer u van uw' beminde fluit,
De bant des huwelikx heeft u noch niet verbonden,
Aan Artaxarfes, die mijn wellust heeft verflonden.
En zo 't der goden wil is dat ik, tot mijn ent,
Zal blijven in een poel van jammer en elend'
Verzonken, 'k zal mijn jok met lijdzaamheit verdragen.

Afpa. Het fchijnt dat al de goôn zijn uit om my te plagen.
Daar 's niemant die my hulp of byftant biedt. 'k verwacht,
Mijn heul allenig van de doot, die 't al verzacht.

Darius en Arzame uit.

Orſi. Zyn hoogheit komt u, met zijn broêr Arzame, ontmoetẽ.
Ame. Aſpazia! dees reên uw quellingen verzoeten.
Hy komt alhier om trooſt te ſchaffen aan zijn bruit,
Gy kunt nu tegen hem u hart vry ſchudden uit.
Ik blijf by u. nu rijſt uw zon met goude ſtralen.
Dar. Al 's werelts hoogſte vreugt, al 't koninklik onthalen,
Al d'eer die my van daag mijn Vader heeft bereit,
Is my zo waard niet als uw tegenwoordigheit.
Mijn ſchone Zon, zo lang met wolken overtogen!
Ik ſchep het leven uit de ſtralen van uwe ogen.
Ik lieve u als mijn zelf, bekorelijke maagt!
Aſpa. Doorluchte Prins, 'k geloof dat ghy my liefde draagt.
Mijn hart dat ſpringt van vreugt, nu ik van daag verheven,
Zal zien op Parſens troon het vollek wetten geven,
De koning van mijn hart. 'k gelove dat gy wel,
Om my, omroeren zoud' het voorburg van de hel.
Maar gy kunt heden my uw trou niet laten blijken;
Mijn nederige ſtaat moet voor uw grootheit wijken.
Uw' volgt de goude kroon, en koninklijke ſtaf.
My volgt uw haat, mijn doot, haar wreetheit, en het graf.
Hoe zou een koningszoon een arreme ſlavinne,
Verlaten van 't geluk, als zijne bruit beminnen?
Dar. Ik ſterf als ik uw zien en hoor, en niet en zien.
Waar meê belaſt gy my? ik eer, ik vier, ik dien,
U meerder als mijn zelf. gy maaktme onſchuldig ſchuldig
Aan onſtantvaſtigheit. ik ly die hoôn geduldig,
Verzekert zijnde dat ik nooit ligtvaardig was.
En ſchoon uw' af komſt niet by mijne komt te pas,
Gy zijt my meer als kroon, en troon, en ſcepter waardig.
Ik ben geboren tot uw dienſt, en liefde vaardig.
Gelooft mijn twede ziel dat Artaxarſes zoon
Niet zonder uwe glans behaagt de goude kroon.

'k Veracht, om uwent wil, d'eertijtelen van koning,
Zo door uw eigen hant niet wert volbragt mijn kroning.
Aſpazia, mijn lief! mijn liefde is alzo groot,
Als mijn gezag. de liefde is ſtarker als de doot.
Geen Koning, Prins, nog Heer, hoe heerlik van vermogen,
Kan tegen 't blixemvuur beſtaan van Cipris ogen.
Zy treft door d'ogen in het hart, al wie haar ziet.
Geen hart, hoe hart, of buigt zig onder haar gebiedt.
De goden willen ons dees dagh gelukkig maken,
En voor mijn Majeſteit en Min, met zorge, waken.
Dat Artaxarſes 't hart keer' van Aſpazie,
Dat Darius zijn lief omhelzen mag in vreê.

Aſpa. Mijn harteblat! uw hart, geleit door quaat vermoeden,
Maakt dat uw' liefde en uw ontzag te zamen woeden;
Twe vyanden die ſtaag gaan tegen een te velt;
Ik vrees haar zwakheit, en ontzie haar groot gewelt;
Ik draag haar liefde en haat, en vrees haar allebeide;
'k Weet niet voor wien dat ik mijn offer zal bereiden.
Vliè van my dwaas ontzag. 'k weet raat; ik zal de hoon
Des vaders wreken aan mijn zelven, voor zijn zoon.

Dar. Mijn Koningin! bedaar. ſtelt uw gemoet te vreden.
'k Heb voor mijn Vader lang genoeg geſtreên? 'k zal heden
Te velt gaan voor mijn bruit. getrouwe broeder, ga
Strakx na de Koning toe, en bootſchap aan hem dra
Mijn liefde, dat ik op den troon niet wenſch verheven
Van Parſen, zo mijn bruit my niet en wert gegeven,
De ſchone Aſpazia. kan een geboeide ſlaaf
Een koningstroon betreên? Zeg, zo hy my dat braaf
En hemelſche juweel ontrooft, dat hy mijn luiſter
Verdooft, dees ſchone dagh is zonder haar gants duiſter.
Ga, zeg hem dat ik niet kan wezen die ik ſchijn,
En dat ik zonder haar niet kan gelukkig zijn.
Voorts, zeg hem voor het laatſt, dat ik niet wens verwinnaar
Gekroont te wezen, zo ik niet gekroont wert Minnaar.

Arza.

Arza. Heer broeder, ik zal u hier in niet tegenſtaan.
Ik zal 't niet zwijgen, ſchoon ik het belooft had' aan
De goôn, met duizent eên, aan niemant t'openbaren.
Zo Ariaſpe wiſt uw weig'ring, hy zou garen
Uw plaats bekleden, en zich zetten op den troon.

Dar. Ga, broeder, ga! ja vlieg; en volleg mijn geboôn.
De gunſt die ik begeer is 's konings gunſt te derven
Van 't koninklijk gezag en 't koninkrijk te erven.
Ga, zeg hem, dat Fortuin my van geluk berooft,
Dat hy toch niet en kroon een ongelukkig hooft,
Dat van zijn tyranny, en hare ſchoonheit, ſlaaf is.

Hy mymert.

Helaas! als ik zou zijn, hoewel den ſcepter braaf is,
Verheven op den troon, wat gelukzaligheit!
Wat een volmaakte vreugt zou werden my bereit!
Als ik mijn hoop, mijn trooſt, mijn lief, mijn uitverkoren,
Mijn zoete tortelduif, had' in een boom verloren,
Daar ik niet by en kon, zy was my al te hoog.
Maar hoe! ik kan niet. ach! dat my die valk ontvloog.

Aſpa. Hy mymert. ach! ik vrees dat zijne liefde in woeden
Verand'ren zal. ô goôn! wilt deze ramp verhoeden.

Dar. Heer broeder! volgt de laſt niet die 'k u daatlik gaf.
Ik wil van dezen dagh de goude ſcepterſtaf
Aanvaarden. d'hemel heeft my goede raat gegeven.
Ik zal haaſt leven zien het leven van mijn leven.
'k Zal aan den koning gaan ontdekken, 't goet dat hy
My heeft belooft. kom laat ons gaan. vergeeft het my,
Mevrou, dat ik vertrek, ik mag niet langer beiden.
Gy blijft in mijn gedacht, hoewel ik van u ſcheide.

Darius en Arzame bin.

Ameſt. Wat mag zijn d'oorzaak van dees wiſpelturigheit?
Flus nam hy, van den troon, na Venus majeſteit
Zijn toevlucht; nu weêrom zijn liefde gantſch verlaten,
Volgt hy de ſcepter na, en koninklijke ſtaten.

Aspa. Mijn zinnen zijn bedwelmt; mijn hart is gantsch beklemt;
Wat zal ik denken? ach! zijn voorneem dunkt my vremt.
Amest. Kom laat ons na de plaats daar zal de kroning wezen,
Ontdekken, zo 't kan zijn, zijn liefde. *Aspa.* Ik hoop en vreze.
Seg. 'k Zie ginder Tiribaze, hy komt ons nader by.
Amest. Hoe vreze ik zijne komst en zijn verwijting. *Aspa.* Gy
Moet evenwel hem zien. gy wacht hem met verlangen,
En vrees heeft uw' gemoet, zo dra g'hem ziet, omvangen.

Tiribaze en Soâre uyt.

Tirib. Zie daar het hemels goet, dat ik verloren heb',
Getrouwe vrunt, het licht waar uit ik adem schep.
Zie daar de schone buit die my is afgenomen.
O schoonheit! wiens gelijk noit was of oit zal komen,
Wat hebt gy oorzaak dat gy my lichtvaardig schelt,
Meinedig, trouweloos, die 't goet met quaat vergelt,
En liefde loont met haat, my ziend' verongelijken.
En dat ik ben zo traag om d'aarde te verrijken,
Met 't eervergeten bloet van den Tyran, om my
Aan hem te wreken, en mijn lief te maken vry.
Amest. Ik ken uw moedig hart, daar by uw groot gevoelen.
Ik ken uw heete min, die niet en is te koelen.
Ik ken de woedende aart van den tyran, aan wien,
G'uw' wreken wilt, ik heb zijn dwinglandy gezien.
Spreekt gy van wraak, helaas! de vreze sluit mijn lippen,
Uw makker is de Vorst, gy kunt hem niet ontslippen.
Tirib. Hy is 't, en nademaal ik in mijn harsenpan
Besloten heb de wraak, en my niet wreken kan,
Zo moet ik wraakeloos vergaan. had ik een makker
In staat en afkomst my gelijk, ik queet my wakker,
Tot voorstant van mijn eer en lieve Amesteris.
Amest. Maar, weet gy wel dat hy mijn Man en Koning is?
Tirib. 'k Behoor te weten dat ik 't zellef hoor te wezen.
Amest. Aanschout de banden van de goôn geleit met vreeze.

Tirib. Hy heeft onze echte bant ontbonden, trouheit blijk.
Ameſt. Gy zijt zijn onderdaan, zijn macht is koninklijk.
Men moet de vorſt ontzien, hy 's van de goôn gegeven.
Tirib. En als hy godloos is, zo moet m' hem tegenſtreven.
Ameſt. De koning heeft zijn troon bepaalt om d'onderdaan.
Tirib. De prins zijn toren ſmaakt, zijn zon moet ondergaan.
Hy heeft hem aan de Liefde, ik heb my aan de Minne
Gegeven over, wy zijn beiden eens van zinnen.
Ameſt. Des konings lot, gelooft my, is maar ſchoon in ſchijn.
Gy zult noch hopen als hy zal wanhopig zijn.
Hy kan mijn bedtgenoot niet wezen lange jaren.
Hy 's out en afgeleeft. wilt maar een vonkje ſparen
Van uwe liefde, tot hy overleden zy.
Gy kunt dan door de bant des huwelikx aan my
Verbonden worde', een weeu en dochter van een koning.
Tirib. Die redenen, Mevrou, en geven geen verſchoning.
'k Achtze even als de wint. zy vliegen in de wint.
Mijn hart dat gloeit van wraak; mijn zinnen zijn ontzint;
't Gedult ontvlucht my; ach! wie kan geduldig wezen?
Die niet meer hoopt en heeft geen oorzaak meer te vrezen.
Een yder wijſtme na met hant en vinger. 'k weet
Wel wat men zeggen zal. de gunſt, aan my beſteet,
Vermindert alle daag. de koning heeft zijn toren
Gewet op Tiribaas. 'k heb luſt en ruſt verloren.
't Is hoogtijt dat ik neem wat meer vrypoſtigheit.
Op, laat ons Artaxars vermorzelen. hy leit
Ons lagen. laat ons met gewelt zijn voorneem breken.
Hy is uw man niet meer; zijn ontrou is gebleken.
Hy is mijn vyant en uw' vyant. onder ſchijn
Van hovelingen gunſt ſchuilt dodelik fenijn.
Waar vint men hem, op dat hy 't met zijn bloet betale?
Die my berooft heeft van de ſchone zonneſtralen
Van uw' gezicht. ai my! *Ameſt.* 'k Moet u om uwent wil
Verlaten, Tiribaas, tot dat dit onweêr ſtil. *Ameſt. bin.*

Tirib.

Tirib. Wel, laat my dan alleen mijn toorn en gramſchap ſliſſen,
En lijd' dat ik gejaagt uit uw' gedachteniſſen,
De wanhoop my verzel, mijn trouwe ſpeelgenoot,
Zy zal my hulp en trooſt verleenen in mijn noot.
Mijn laatſte toevlugt, het is tijt dat wy ontdekken,
Ons voorneem; onze wraak, zo lang verbergt, voltrekken.
Wy hebben al te lang kracht en gewelt geleên,
Van Artaxarſes. op! wy moeten op de been.
Wy moeten deze nacht tot onze wraak beſteden.
Zijn troon die waggelt; 'k zie zijn Majeſteit vertreden;
Dit ſpelt zijn doot, die ons in vryheit ſtellen zal.
Wy klimmen op den troon door Artaxarſes val.
Laat ons hem vallen op het lijf. laat ons hem drukken,
Eer hy ons onderdruk; en uit zijn handen rukken
De goude ſcepterſtaf. wy moeten hem met moedt,
Vertreden, die ons zoekt te treden met de voet.
Ontweld'gen hem zijn kroon, door dwinglandy verkregen.
Mijn vrienden ſtaan gereet in 't harrenas. de zegen
Die hangt ons over 't hooft. mijn halsvrient, ik bedroef
My, als ik overdenk dat ik dus lang vertoef.
Dees dagh die toont haar gunſt. al 't hof is opgetogen
Van vreugt. ga zeg, eer dat Diaan met duizent ogen
Verſpiet onze aanſlag, mijn getrouwe vrienden aan,
Datze in mijn huis heel ſtil vergaderen. 'k zal gaan
Zien of ik Darius kan op mijn zijde winnen.
Schep moedt; het moet zo gaan. ô Koningin der minne!
Beſtraal ons met genaâ. hy brant als ik van wraak.
't Moet wezen dat mijn wraak zijn voorneem krachtig maak.
Soär. d'Aanſlag is vol gevaar, maar licht om uit te voeren,
Indien gy hem beweegt. gy hebt noch and're roeren
Van 't vaderlandt, die u gezworen hebben trou
Te wezen tot 'er doot. ga, zeg haar, dat het nou
Is tijt om voor 't gemeen het ſtaal te laten blinken,
Eer 't ſchip, tot zinkens toe gelaân, te gronde zinke.

'k Stel voor u 't lijf te pant, gelijk een krijgsman past.
Tirib. 'k Vertrouw' u. laat ons gaan, de tijt die nadert vast.

Tiribaze en Soäre binnen.

TWEEDE BEDRYF.

Koning. Ariaspe.

DE goude Rijkxstaf is aantrekkelik in d'ogen,
Ontzaglik voor 't gemeen, en machtig van vermogen.
Uw' Broeder is daar door verandert heel van zin,
Hy offert aan het Rijk zich heden, die de Min
Zijn ziel had' toegewijt, die hy een tempel stichte.
De koninklijke kroon kan 't duister brein verlichten.
't Heugt Ariaspe wel, hoe gram hy gistren waar,
't Vuur van zijn toornigheit dat glinsterde zo klaar
Zijn brandende ogen uit, dat yder voor hem schrikte;
De Min allenig hem dees stoutigheit beschikte.
Hy is als dagh en nacht verandert in een dagh.
Zo haast hy op zijn hooft, het koninklijk gezagh,
De goude kroon ontfing, heeft hy met wicht'ge reden
Aan my verklaart, dat hy vernoegt was en te vrede,
Een zeker teken dat zijn liefde niet meer leeft,
En dat eergierigheit de min verbannen heeft.
Aria. Heervader, 't is wel waar dat diergelijke kroning
Aanloklijk is in 't oog; maar zie wel toe, heer koning,
Dat zy u niet verraad'. d'hoogmoed'ge Darius
Is heden tot zijn wit gekomen, om aldus
Te komen tot zijn wraak; het voorneem uit te voeren
Van zijne liefde en haat, die hem de ziel ontroeren,
't Geen in zijn boezem lang besloten is geweest.
Al de beweginge, die zijn minzieke geest
Tot heerschen heeft verwekt, is om zijn wraak te blussen;
Zijn liefde te voldoen; nu zit de wraak op 't kussen,

En voert de rijkxſtaf van dit Rijk. men zie wel toe,
Dat uwe ſcepterſtaf niet in een geeſſelroe
Verandert. gy hebt zelfs uw zoon in d'hant gegeven
Een zwaart, dat u en ons zal brengen om het leven.
Kon. Maar deze kroning geeft aan hem geen volle macht.
't Zal Darius, die 't heir der Grieken onderbracht,
Verſtrekken tot een pant vervolgens d'oude wetten,
Om na zijn Vaders doot hem op den troon te zetten.
Aria. De naam van koning is zijn hartenluſt en wenſch.
Die naam heeft kracht genog in een eergierig menſch.
Men zal hem nemen aan voor Rijkxvoogt. alle landen
Zijn tot zijn dienſt bereit, zy klappen in hun handen,
En ſchateren van vreugt. zijn daden zijn verbreit
De gantſche werelt door. men mint de niewigheit.
Kon. Zwijg zoon. uw' reden zijn gegront op ſchijn van reden,
Ik ken uw broeder wel, die, met zijn ſtaat te vreden,
Zijn vader niet en zal verhind'ren in zijn ſtaat.
Hy is eergierig, gy beticht hem met verraat.
De nijdigheit die doet uw liefde in 't harte ſmoren.
Gy ſpreekt van Darius, naar hartstocht, vol van toren.
Schoon dat al 't vollek hem voor haren koning ken,
Wat kan hy tegen my die oppermachtig ben?
Aria. Niet wel vernoegt te gaan na 't ander endt van Azie;
Daar uit te roepen dat men hem ontrooft Aſpazie;
Uw onderzaten op te royen tegen u;
Haar deel te geven aan zijn toren; hy heeft nu
Al macht en volk genog om u op 't lijf te komen;
Ik hoor hy heeft de wraak al by de hant genomen;
Al 't graau is op zijn zy; het is geen nijt, mijn heer,
Die my dit ſpreken doet, maar liefde en plicht; ik zweer
Dat ik mijn broeder lief, maar boven al mijn vader;
Hy, die my heeft geteelt, raakt my aan 't hart vry nader.
Ik vreze uw' ondergang. *Kon.* Hy loopt zijn doot te moet
Die 't koninklijk gezag wil treden met de voet.

Hy weet hoe ik vergeeve al die mijn eer bevechten.
Verſchoonde ik Cyrus, toen hy hem zijn eer oprechte,
En Konink zallefde? 'k heb door zijn eigen handt,
Geſtraft d'hoogmoedigheit der Grootſten van het landt.
Gy zult hem ſtraffen, zoon, zo hy my derf mishagen.
Aria. Het kinderlijk ontſag, en liefde die ik drage,
Mijn vader, meer is als van enig vrient of maag.
Voor wien ik goet, en bloet, ja lijf en leven waag.
Zo hy zijn' plicht vergeet, mijn gramſchap volgt zijn hielen.
'k Vergeet mijn broederplicht, en zal hem voort vernielen,
Of eerlijk ſneuvelen in 't midden van 't gevaar.
Kon. Genegen Ariaſpe ik ken uw hart wel; ſpaar
Uw dapperheit en moet, tot gy die hebt van node.
Uw' broeder komt vernoegt ter tempel uit. ô Goden!
Hoe is dien oorlogsheldt verandert van gelaat!
Zijn wezen, eertijts ſtraf, nu zoet en vrolik ſtaat;
Nu Aziën van daag hem aanneemt voor haar koning.

Darius. Aſpazia. Ameſtris. Arzame. Tiribaze. Soâre. en al 't Hof uyt, met trom'len en trompetten.

De KONING vervolgt.

Doorluchte Darius, in 't midden van uw' kroning
Blonk uwe heerlijkheit, gelijk de middaghzon,
Veel klaarder als de maan omringt met ſtarren. kon
Een ſterflijk menſch de glans van uwe kroning, zonder
Ooghſchemeringe zien, 't waar ons een achtſte wonder.
Den tempel en 't altaar bey roemen op den troon
Van uwe Majeſteit. ô parel aan mijn kroon!
Maar dit is niet genoeg; men moet voor allen letten
In 't kronen van een Vorſt op onze aloude wetten.
Wanneer een koning, by zijn levend' lijf, het rijk
Geeft over aan zijn zoon, is hier 't gewonelijk

Ge-

Gebruik, dat in die ſtaat de zelve mach gebieden
Wat hem believt, en zijn believen moet geſchieden,
Om te betonen dat hy recht heeft aan de kroon.
't Staat heden aan u om te klimmen op den troon,
Door het volkomen recht in onze wet geſchreven.
Klim op uw vaders troon, men zal u eere geven
Gelijk een vorſt betaamt. voorts, in een ogenblik
Zal uwe oppermacht weêr eindigen, tot ik
Mijn leven eindige. *Dar.* De wet, daar gy heer koning
Van ſpreekt, allenig ziet op die geen, die de kroning
Niet zijn verzekert te genieten na de doot
Des konings; maar voor my, die uit uw' lenden ſproot,
My, zeg ik, die natuur voor allen 't pant verleende
Van uwe gonſt, de kroon, met welk uw macht vereende,
Wie zal my hind'ren dat ik 't opperſte gezagh,
My aangeërſt, niet naar uw' doot genieten magh?
Kon. Maar weet, mijn zoon, wanneer gy weigert deze rechten,
Het volk zal, na mijn doot, om uwe kroning vechten.
Het opperſte gebiet van Parſen zoutge alleen
Genieten in de naam; uw oppermacht verdween.
Dar. Uw' voorſtel ſtelt ons voor een wet, die nagekomen
Moet zijn, voor die alhier voor koning aangenomen
Wert voor des konings doot. ik zal gehoorzaam zijn;
Dewijl 't zo wezen moet; gebiedt heervader mijn
Wat u belieft, ik zal gebieden uw bevelen.
Kon. Neen, zoon! gy moet van daag de rol van koning ſpelen.
De wet gebiedt het, en de wet moet zijn volbrocht.
Dar. Maar indien mijn bevel u niet behagen mocht,
Zou onze aloude wet geſchonden zijn, mijn eere
Onteert, mijn wankel Rijk het onderſt boven keeren.
Mijn kroning zou geheel zijn zonder oppermacht.
Kon. Neen, ſpreek vry uit de borſt, de wet gebiedt het. 'k acht
U voor mijn koning, en gehoorzaam uw gebieden.
Ik ben uw onderdaan; uw wille moet geſchieden.

Darius, klimmende op den Troon.

Gedrongen door uw wil, heervader, en de wet,
Die Parſen eert, zo klim ik op den troon, en zet,
My in den zetel van den koning Artaxarſe,
Als wettig Erfvorſt van het machtig rijk van Parſen.
En op dat ik het recht gebruike van mijn Rijk,
Beveel ik en gebied, ja wil volkomentlijk,
Dat men Aſpazia van daag op vrye voeten,
Zal ſtellen, dat zy my als bruigom mag ontmoeten.

Kon. Een diergelijk gebodt ſtrijt tegen recht en reên.
Het is geen Koninklijk gebodt, gewiſlijk, neen!
Gy moogt Aſpazia ontbinden, maar niet binden,
Aan u door d'echtebant. zy is mijn welbeminde.
Eiſcht vry mijn halve goet, 't zal u geworden, en
Ontſlaat my van dien eiſch, die ik niet machtig ben
Te geven. ach! de vrees hout my de mont geſloten.

Dar. Zo 't vorſtelijk gebodt nu wert om ver geſtoten,
Zal onze aloude wet geheel geſchonden zijn;
En Darius is nu maar koning in de ſchijn.

Kon. De koning is veel meer verbonden aan de wetten
Als d'onderdaan; zo hy zijn luiſter niet beſmetten
En wil, hy zie wel toe dat hy zijn heerſchappy
Beſteken perrek zet. het ſtaat geen koning vry
Te doen al wat hy kan; de vryheit te verbannen,
En over d'harten zelf te heerſchen als Tyrannen.

Dar. Men onderwindt alhier niet om die ſchone maagt,
Te dwingen, byaldien 't haar achtbaarheit mishaagt;
De opperhoofden zijn Tyrannen die gebieden
De onderdanen, 't geen de onderdanen vlieden.
Zy is niet ver van hier, men ondertaſt haar vry.
En zo mijn ſtreng gebodt haar vryheit breng' in ly,
'k Zal willig afſtaan. liefde en wil niet zijn gedwongen.

Kon. Neen Darius, een maagt en kan alhier haar tonge,

Niet

Niet ſpreken doen, ten zy zy u of my beſchaamt.
Dar. Een kuiſche maagt zal doen het geen een maagt betaamt.
Kon. Mijn liefde is goddelijk. 'k zal haar op trouwe geven
De ſcepter van mijn rijk, en ſcepter van mijn leven.
Gelijk als voor het licht der goude zon de maan
Verdwijnt, zo kan uw Min niet tegen mijn' beſtaan.
Dar. Gy dwingt haar geeſt, en zijt geweldenaar van Parſen.
Men moet uit hare mont haar zin en mening parſen.
Mevrou! ſpreek uit de borſt, en ſtrijk het oordeel van
Twe koningen, die u hun liefde bieden an,
Wie u van beide beſt behaagt. *Kon.* Verban uw' vreze,
't Is 't koninklijk' gebodt; men moet gehoorzaam wezen
Zijn vorſt. ontdek ons vry 't geen u op 't harte leit.
Aſpa. Waar meê verkleynt gy u, doorluchte Majeſteit,
In 't twiſten om een prijs, daar de bezitting bitter
Altijt van wezen zou, ten aanzien de bezitter,
En dodelijk voor my. ziet of mijn ongeluk
Niet waard' is dat het u tot medelijden druk.
'k Verbreek de zoete bandt der vrientſchap van twe harten,
Die, aan elkaâr geboeit, zelfs lot en noodlot tarten.
Twe harten, die natuur en liefde ſchijnt aan een
Te binden, om altoos te leven hier beneên,
Om van een wicht'ge zaak een vonnis uit te ſpreken,
Daar ik my, zonder ſcha, niet af te komen reken.
Maar overmits gy zulx begeert, zo zal ik u,
Voor 't gantſche hofgezin, mijn hart ontdekken. nu,
Wel aan dan, luiſter, 'k zal de waarheit openbaren.
Doorluchtige Artaxars, die zo veel lauwerblaâren
Hebt aan uw kroon gehecht, wat was ik onbeleeft,
Ja d'onbeleeftſte menſch die hier op aarden leeft,
Zo 'k u geen liefde droeg; uw deugden doen u minnen.
In 't endt, ik zou mijn hart opoff'ren de godinne
Van hemel, aart, en lucht, mijn lichaam voor uw' troon,
Uit reine liefde en trou, ten zy gy had een zoon

Uw' moedigheit gelijk, met reên begaaft, rechtvaardig;
Wiens oorlogsdeugt is meer als kroon en ſcepter waardig.
Indien het u gelieft, heer koning! ziet eens hoe,
Het al zijn zijde kieſt. de Liefde lacht hem toe.
Den hemel heeft hem lief. Natuur heeft hem verkoren
Tot wonder van onze eeu, zo dra hy was geboren.
De reden brengen my geſtadig voor mijn oog
Zijn goedertieren aart, toen ik gevangen boog
Voor zijn doorluchtigheit. de liefde, die zijn zinnen
Vermeeſterde, als hy met de naam van koninginne,
Aſpazie heeft vereert. hy wilde my, tot loon
Van zijn verwinninge, tot voorſtant van de kroon,
Alleen genieten. de natuur, die ons van jaren
Gelijk gemaakt heeft, wil dat wy te ſamen paren,
En dat mijn wedermin zijn liefde kronen zal.
Maar heer, inzonderheit, de Min ſtrijdt boven al
Voor uw manhafte zoon, het doelwit van mijn zinnen.
Ik wert niet ſchaamroot, neen! 't is waar dat ik hem minne.
Hoe zou ik anderzins betalen kunnen d'eer
Die ik, in tijt van noot, genoot van eene heer,
Zo eerelijk, zo vroom, zo heus, zo milt, zo goedig,
Zo heerelijk, zo groot, zo treffelijk, zo moedig.
Hoe! ben ik aan uw' wet verbonden, om dat zy
De ſchuldige verdoemt, en ſpreekt d'onſchuld'ge vry?
De goden hebben met hun eigen handt geſchreven,
In 't hart van Darius mijn lief, mijn liefde, en leven.
Gelooft vry, grote Vorſt! dat mijne vryigheidt,
Niet queтſt de wetten van uw' hoge Majeſteit.
Ik ben vrywilliglijk gevallen in de handen,
Van uwe zoon, tot hy verbroken heeft mijn banden.
Als ik in het Seraal gevangen wiert geſtelt,
Door uwe laſt, moſt ik uw' ſlaaf zijn met gewelt.
Vrywilligheit moet gaan voor dwinglandy, mijn heere,
Gy vraagt me, ik antwoort u; mijn hart en zal noit keeren.

De

De reên, natuur, en min, en wet gebieden my,
Dat ik zal geven eer, die 'k eere ſchuldig zy.
Ik zal hem eeren als mijn bruigom, u als vader.
Kon. Veracht gy dan mijn kroon, mijn troon, uw vorſt, en rader,
Die u ten beſten raadt? ondank'bre, die ik meer
In waarde hou als mijn zelf. goôn! ſlaat uwe ogen neêr,
Uw godtheit wert gehoont. hou op! hier helpt geen klagen.
Zy ſtopt haar oren toe. zie toe! men leit uw lagen.
Ga heen, ô wrevlige! verkoel u heete brandt,
Daar u de liefde leit. 'k zal u geen tegenſtant,
Meer bieden.

De Koning (geleidende de twe gelieven met d'ogen) vervolgt.

Zie, ai! zie die blinde minnaar lopen,
Daar hem zijn leidtſtar trekt. nu kan ik niet meer hopen.
Mijn licht verdwijnt. mijn zon gaat onder. ſtrenge wet,
Niet van de goden, maar van menſchen ingezet.
Der Vorſten majeſteit is 't levend' beelt der goden.
Aria. 'k Hebt lang gezeit. *Kon.* 't Is waar, ik heb uw' raat gevloden.
Maar wie had' ooit gedacht dat Darius zo wreet,
Geweeſt zou zijn, dat hy mijn liefde loont met leet.
Dat hy, die heden heeft van my de kroon ontfangen,
Een zoon verkorten zou het vaderlijk verlangen;
Verraden die hem heeft geteelt. Ariaſpe, gy
Behoorde dezen dagh de kroon en heerſchappy
Van Parſen te bekleên, in plaats van dien verzotten,
Verwijfden Darius. waar wil dit heen? mijn lot en
Mijn min zijn tegen een gekant. vervloekt moet zijn,
De morgen dat ik eerſt die ſchone zonneſchijn,
Aanſchoude. een dagh heeft my verlicht. een dagh de luiſter
Benomen van mijn licht; nu wandel ik in 't duiſter.
Ameſt. 't Is waar, hy onderwindt een overſtoute daat.
Gy had 'er horen voor te zijn; nu is 't te laat.

Had' gy dat ſmeulend' vuur, eer dat het was ontſteken,
Zijn vonken uitgebluſcht, zo waar de vlam geweken.
Zo was mijn broeder nu geen oorzaak van uw' pijn.
Het is niet mooglik wijs en minnende te zijn.

Onderwijl Ameſtris met Ariaſpe ſpreekt, wandelt de Koning met grote treden.

Aria. Zijn hooge moedt is noch niet in den top gerezen.
Die ſtoute minnaar wil zijn vaders meeſter wezen.
Hy voert d'eertijtel wel van koning, maar in 't hart,
Schuilt een verrader, die zijn eigen vader tart;
En voor zijn ogen rooft Aſpazie uit zijn ogen.
Kon. Hy heeft my niet misdaan; gy laſtert hem met logen.
Twe ogen, die de zon verdoven, hebben hem,
Ontvonkt. hy raakte door haar ſchoonheit in de klem.
Hy was niet machtig om haar ſtralen af te keeren.
Neen, neen; 'k vergeef het hem. hy volg zijn lief begeeren.
Maar die ondankb're maagt is waardig dat men haar
Veracht. en heeft zy ſtrak niet derven openbaar
Belijden, dat mijn zoon haar had' door 't oog in 't harte,
Gequetſt? hoogmoedige! derft gy de goden tarten?
Gy quetſt de Majeſteit des konings, als gy in,
Mijn tegenwoordigheit derft zeggen, dat uw min,
Mijn zoon behaagt. wie kan dat ongelijk verdragen?
Een die de vader haat, kan die de zoon behagen?
Verachtge een koning, die u biedt een goude ſtaf,
En om u van zijn troon zal dalen in het graf?
Hoe! dalen in het graf? neen, eerſt de wraak beſteken.
'k Zal aan Aſpazie en mijn eigen zoon my wreken.
De min verandert in een helſche razerny.
Ik brand, ai my! ik brand van wraak. op, nemen wy
De donder in de vuiſt. 'k zal hem de kop verpletten,
Die zich derf in de plaats van Artaxarſes zetten.
Neemt gy de blixem in de hant, en ſchiet daar meê
(Maar ziet datz' u niet ſchiet) de ſchone Aſpazie.

Dat

Dat Parſen dezen dagh het onderſt boven keere.
Die koningen misdoet, misdoet de goôn. ga! *Aria.* Heere!
Kon. Ga heen; het moet zo zijn. volbreng mijn laſt. neemt waar
Het geen ik u gebiê. verzekert u, om haar
Te rukken uit de handt mijn's zoons, met dubb'le wachten.
Ga ſtrak, en kom ſtrak weêr, 'k zal u in 't hof verwachten.

Ariaſpe binnen.

Ameſt. Wat is zijn voorneem? goôn! ik vrees zijn woedery.
Kon. Verlaat my niet, Mevrou, dat bidd' ik u, want gy
Zijt nodig dezen dagh mijn razerny te ſtillen.
En laat my niet alleen, en wiltme ook niet bedillen.
'k Heb' raat gevonden om te ſtraffen hare min.
Zy zal geen koningsvrou zijn, noch geen koningin.
Indien die harde wet is van de goôn gegeven,
Die my mijn vreugt ontrooft, die zelve goden leven,
Noch, om te ſtraffen hun door hun almogentheit,
Die in de koning quetſt der goden Majeſteit.
Ik zweere dat mijn zoon hem nimmer zal verluſten,
Met ſchone Aſpazia, noch in haar armen ruſten.

Koning en Ameſtris bin.

DERDE BEDRYF.

Ariaſpe. Aſpazia. en twee Wachten.

Aſpa. WAt heb ik u misdaan? wat heb ik u miszeit,
Dat ik my heden zie zo ſchandig uitgeleit?
Waar meê worde ik belaſt? waar bẽ ik toe gekomẽ?
Aria. Het is uit 's konings laſt.

Darius. Arzame. en Tiribaze uyt.

Dar. WAt zegt gy daar, mijn vrome,
Getrouwe broeder, datme Aſpazia weêr zal
Opſluiten? Ik zie gins mijn zon verdwijnen. val

Den rover op het lijf. mijn halsvrient, gy moet heden
Betonen aan de Vorst voor wien gy hebt gestreden.
Wie gaf u deze last? spreek op! en weet gy niet
Dat my Aspazie hoort, die deze ziel gebiedt?
Aria. Al zacht, ik doe het uit de last van onzen koning.
Dar. Schoon 't is uit's konings last, dat geeft u geen verschoning.
Hoe! wil hy scheiden zijn gegeven trou, verleent
Aan ons? wy zijn getrout voor Juno, en vereent.
Een die de wetten maakt, verbreekt die zelfs de wetten?
De wet, die deze maagt op vrye voeten zette,
En geeft ze niet aan haar volkomen vryigheit?
Wat 's d'oorzaak dan datme haar weêrom gevangen leit?
Aria. Stelt uw' gemoet te vreên: ontlast u van die vreze',
Men leitze daar niet heen. *Dar.* Hoe! daar zy plag te wezen?
Waar leit men haar dan heen? ô heiloos bastertzaat!
't En is geen broeder die zijn eigen broêr verraat.
Gy draagt mijn trouwe haat. gy wilt mijn leven nemen,
En door dees middel my van lust en rust vervreemen;
Die blode middel dunkt u 't zekerste te zijn.
Voort, ruk Aspazie uit hun handen. zy is mijn'.
't Is al te lang getrotst. verrader, geeft de Joffer
Ons over, eer dit staal uw ziel den afgront offer.

Arzame scheidende.

Arza. Wat wilt gy doen?

Aspazia tusschen beiden.

Aspa. Mijn lief, bedaar uw' gramme moedt,
En spaar uw' leven. ik ben schuldig. stort mijn bloet.

Koning uyt.

Kon. Wat kracht, en wat gewelt geschiet hier voor mijn ogen?
Aria. Men doet my overlast, en 't koninklijk vermogen,
In het uitvoeren van uw last. *Kon.* Hoe! Prins, veracht
Gy zo uw' vader, en zijn koninklijke macht?

Wie van ons beiden is de meeſter? onbeſchaamde!
Dar. Ik heb altijt gedaan het geen een zoon betaamde.
Mijn torenig gemoet liep over. 'k ſtont verſtelt,
Te dulden voor mijn oog, dat men my, met gewelt,
Mijn hart ontſchaakt, mijn ziel van 't leven zoekt t'ontbloten.
Te laten ongeſtraft een die zijn ruwe poten,
Sloeg aan mijn teng're roos. dien raatsman zonder raat.
Die vleyer ſchoon voor 't oog, maar achter rugge quaat.
Die van mijn ongeval en val is d'eenigſte oorzaak.
Die niet eens overdenkt dat hy, door quade voorſpraak,
My duizent dienſten doet die waardig zijn de doot.
Waar uit mag ſpruiten dees veranderinge, zo 't
Verand'ring heeten mag; dat mijn geluk niet meerder
Geduurt heeft als een dagh? *Kon.* Beſchuldigt ons niet veerder.
Beſchuldigt d'hemel, die daar van de oorzaak is.
Diana heeft veel meer gezagh als Ciperis.
Verachtg' een godlijkheit die u verbiedt te trouwen?
Dar. Ik kan dat niet verſtaan. *Kon.* Gy zult veel onheil brouwen,
Zo gy niet afſtaat van uw eerſte voorneem, en,
Beraadt u op mijn raadt, die ik u ſchuldig ben.
Gy quetſt de Majeſteit der Jachtgodin Diane.
Die zuſter van de Zon ziet, met beſturve Maanen,
Haar tempel aan, ontbloot van hare Prieſterin.
Zy is vertoornt. haar dienſt houdt op. men moet daar in,
Verzien. geen maagt en paſt dat ampt als een Griekinne.
Gy kunt alleen die plaats bekleên. *Aſpa.* Ik Prieſterinne?
Ik Prieſterin: de goôn en dulden 't nimmermeer.
Dar. Waar van heeft u geweldt zo ſchonen ſchijn, mijn heer?
Kon. Wilt gy dan op uw' hals de toorn en gramſchap halen,
Der Nachtgodin, die ons verlicht met hare ſtralen?
Gedenkt gy nu niet meer aan al' haar wonderheên?
Zy heeft onze arrebeit begunſtigt, en geſtreên,
Voor onze vryheit. zy heeft voor een weinig tranen,
Een handt vol wierook, 't Rijk vervult der Perſianen,

Met gout, en zillever, en paarlen, en gesteent.
Zy heeft ook menigmaal rechtvaard'ge straf verleent,
Gewroken haar aan al' die hare godtheit lastert.
Haar broeder, tonende dat hy niet was verbastert
Van haar, heeft menigmaal, van langer handt getergt,
Zijn heuglik licht voor ons een lange wijl verbergt.
All' offerhande houdt op. de vieren die men plachte
t'Ontsteken op 't autaar, de dieren die men slachte.
Het vuur gaat somtijts uit of 't uitgeblazen wier'.
Haar toren wort ontdekt in yder offerdier.
'k Zie ons het ongeluk van alle kanten dreigen,
Zo wy niet als voor heen ons tot haar godsdienst neigen,
Het zal ons treffen. laat ons dan gehoorzaamheit
Betonen aan die geen, wiens kloekheit en beleit
Verborge orakelen gewoon zijn uit te leggen.
Die ons noch dagelikx vermanen, ende zeggen
Dat men met tranen van berou de vrientschap van
Diana zoeken zal. dat men Aspazie an
Haar godtheit off'ren zal tot Priesterin. de reden
Ons daar toe dwingt. geen maagt en mag die plaats bekleden,
't En zy het een Griekin, van afkomst en geboort,
Heel schoon van aangezigt en leên zy. men moet voort
Aspazie aan Diaan, op wien haar ogen villen,
Opofferen, op dat haar toorn en gramschap stille.
Ik zou uw' liefde wel begunstigen, mijn zoon,
Indien ze niet en was tot nadeel van de goôn.
G' hebt ong'lijk dat gy my onmensch'lik hout. Lucyne
Scheit u van ellikaâr, en doet u zon verdwijnen.
Dar. Heervader, ik en derf niet onderzoeken 't geen
Is d'oorzaak van mijn ramp; het zijn verborgentheên.
'k Zou al te veer gaan in het harte van mijn vader,
Veranderen de naam van vader in verrader.
Maar nu men my bevecht, en zegt dat het de wil
Des hemels is, dat mijn Diaan Diane stil,

En dat mijn oppermacht met voeten wert getreden,
Zal ik den hemel zelf bestorremen met reden.
Ik zeg, wanneer men my misdoet datm' haar misdoet.
Ik zegge, dat men my niet kan dat hoogste goet,
Ontnemen, of men quetst de Majesteit der goden,
Die my 't gegeven niet ontnemen zullen. snode,
Schijnheiligheit! de Maan en zoekt mijn leidtstar niet.
Heeft Mars, den oudsten godt, die 't opperste gebiedt,
Des gantschen aardtbooms heeft, die my van een verwinnaar,
Die Cyrus heir verdelgde, herschept heeft in een minnaar,
Heeft hy Aspazia niet voor mijn voeten neêr
Geleit, op dat ik haar verheffen zoude weêr,
Van hartekoningin Vorstin van Parsen maken?
Dat ik my eeuwig met haar schoonheit zou vermaken?
Der goden wil is reê verzegelt door de trou.
Zy is geen maagt meer. neen! zy is mijn echte vrou.
Gy zelfs, heervader, daar gantsch Aziën op stofte,
Bevestigde onze trou met gaven en beloften.
En gy veracht haar nu, om dat Diaan haar acht.
't Is wonder dat Jupijn aan u niet toont zijn macht.
Gy zette met gewelt Aspazia gevangen.
Gy lietze weder los. nu wil men haar weêr prangen.
Wat zal 't gemene volk hier van toch zeggen na?
Als dat de minnenijt mijn schone Aspazia
Veroordeelt aan Diaan. datg' ons scheit van elkander,
Om datg' haar niet moogt zien in d'armen van een ander.
Zo deze woorden u niet treffen aan de ziel,
Zo denk eens om een zoon, die u zo waardig hiel
Als d'appel in zijn oog; die duizentmaal zijn leven,
Gestelt heeft voor die hem het leven heeft gegeven.
Heervader, overweeg dat ik onschuldig ben,
En dat ik niemant als mijn broeder schuldig ken,
Die u wantrouwig maakt. 'k geef u de helft van Azie,
Weêrom. gy rooft mijn ziel in 't roven van Aspazie.

Hoe dat ik tot'er doot toe wiert gequelt, heb ik
't U laten blijken? was ik onverdragelik?
Heer! om 't geluk dat my verhefte dezen dagh;
Om uwe heldendaân, daar Parſe op roemen magh;
Om uwe jaren, die den hemel wil verlangen;
Om al de vrientſchap die ik van u heb' ontfangen;
Om deze voeten die ik kus, en met een vloet
Van tranen bade, en droog met mijne hairen; doet
My die genade, geef my weder mijn beminde
Aſpazia, of geef dat my de doot verſlinde.
Kon. De hemelen zijn mijn getuigen, dat de ſmart
Die u beſpringt, my treft aan 't binnenſt van mijn hart.
Maar ik moet, tegen dank, gehoorzaam zijn de goden,
Op dat hun toren ſtil. zy hebben het geboden.
't Is beter dat ik u ben onbehaaglik, als
Diane, en haal de haat der goden op mijn hals.
Gy ziet wel dat Lucyne een Prieſterin van node
Heeft; waarom weigert gy 't, en oorlogt met de goden?
Dewijl 't zo wezen moet, waarom verhartge uw hert?
Dar. Om hare deugt, die van my aangebeden wert;
Om hare ſchoonheit, die ik eeuwig zal beminnen.
Kon. Hoe! vint gy haar dan zo volmaakt? waar zijn uw zinnen?
Dar. Zo dra den hemel haar geſchapen had, zy brak
Daar van 't model, dat na de kroon van Juno ſtak.
Z' is onbegrijpelijk van geeſt. van lijf, en leden,
In ſchoonheit ganſch volmaakt, van boven tot beneden.
Haar aanzicht lijkt de zon; haar voorhooft lijkt de maan;
Haar ogen ſtarretjes, die op- en ondergaan;
Haar hairen boejens zijn om harten in te vangen;
De karſen van haar mont, en rozen van haar wangen,
Omheint met leliën, is 't lokäas, daar de Min
Ons mede lokt. zy is geen menſch, maar een godin.
Kon. Gy brengt ons vonnis meê. men offert aan Diane
Geen zwarte vogelen, maar hagelwitte zwanen.

Gy kieſt haar zelleve tot Prieſterin. de wet,
Vereiſcht daar toe een maagt, die rein, en onbeſmet,
En ſchoon van leden is, gelijk zy is. haar zeden,
Die komen over een met haar volmaakte leden.
Wy zijn verbonden aan Diaan die zuiv're maagt,
Te geven. een Griekin haar achtbaarheit behaagt;
't En zy wy op den hals haar toren willen laden;
Ons leven loopt gevaar indien wy haar verſmaden.
Den hemel roept haar. laat haar gaan. z' is aan Diaan,
Verlooft. en wilt de wil der goôn niet tegenſtaan.
Laat los. *Dar.* Ik ben aan haar verlooft. zy is de mijne.
Ko. Ga Praxes, ſlaat haar acht. *Da.* Ach! moet mijn zon verdwijnē?
Aſpa. Wat wetten leeren u, datme iemant tegen dank
Zal off'ren aan Diaan, die al haar leven langk
Verplicht is aan haar lief? hoe kan ik hem verlaten,
Die huisveſt in mijn hart? kan ik mijn zelven haten?
Kan ik het huwelik verachten, dat ons t'zaam,
Verbonden heeft? ik ſchep het leven uit zijn aâm;
Hoe kan ik zonder hem dan leven? en Diane,
Begeert geen Prieſterin, die, met een vloet van tranen,
Geſtadig bluſſchen zou het vuur, dat noit gebluſt
Behoort te wezen, op 't altaar dat Febus kuſt.
Die tegen recht en reên, recht tegen haar geboden,
In hare tempel zou aanroepen and're goden;
Die hare onzuiv're vlam zou mengen met de brant,
Van 't zuiver wirook. zie wel toe, of is 't verſtant,
Berooft? gy zegt dat het moet wezen een Griekinne;
Gy vint in Griekenlant wel duizent Prieſterinnen,
Men tijt 'er voort na toe. wie zal u tegenſtaan?
Want hallef Grieken is uw wetten onderdaan.
Men laat Aſpazia en Darius met vreden;
Hy is mijn bruidegom, ik ben zijn bruit. mijn leden,
Zijn Venus toegewijt, en niet Diana. laat,
Aſpazie in haar ruſt, zy draagt Diane haat,

Om Darius. in 't endt, Diana mach heel Parsen,
Verwoesten, en vertreên 't gewelt van Artaxarse.
'k Weet dat den hemel my onschuldig houden zal,
Dat ik geen oorzaak ben van Parsens droeve val.
Wy zijn vereent; geen macht kan ons van eene scheyen,
't En zy de doot van daag my mogt een graf bereyen.
'k Weet duizent wegen om te lopen in mijn doot,
Indien uw' tyranny niet eindigt, die zo groot,
Is als uw' onverstant. *Kon.* Wilt uwe reden korten.
Diana zal u haast een and're geest instorten.
Kom volgt ons Ariaspe. *Aspa.* Ach! Darius, men leit,
My weg. *Dar.* Mijn heer!
Kon. Vaar voort, het is vergeefs geschreit.

Alle binnen; behalven Dar. Arza. en Tirib.

Dar. Mijn broeder, ach! ik sterf, zo gy geen medelijden,
Met uwen broeder hebt. *Arza.* 'k Zal voor mijn broeder strijden
Mijn leven dagen lang. ik volg uw leitstar na,
Het gaat dan hoe het gaat. 'k zal zien of ik genaâ
Kan krijgen van de vorst, voor uw, en twede leven.
Getrouwe vrient! ik bid en wilt hem niet begeven,
In deze droeve staat, vol wanhoop en vol pijn.
Ik kom hier daat'lik weêr. *Tirib.* 'k Zal u gehoorzaam zijn.

Darius, hem werpende om den hals van Tiribaze.

Dar. Vrient! wat een donderslag strax donderde in mijn oren?
Mijn ogen, kont gy 't zien? mijn oren, kont gy 't horen?
Zeg, Tiribaze, ben ik doot of levend'? ach!
Wat heb' ik oit misdaan, dat my zo zwaren slag
Komt op den hals? bey lot en noodlot zijn my tegen.
O goôn! waar wil dit heen? 'k ben met mijn zelf verlegen.

Tiribaze by hem zelven.

Op Tiribaas! schep moet, en neem een aanslag voor
Die u gelukken zal, zo gy hem hulp biedt. door

Zijn

Zijn hullep zultg' u zien op Parſens troon verheven.
Uw kroning, waartſte vrient! laat ons de moet niet geven,
Verloren, zal u hulp en byſtant doen. ik zal,
Al waar 't ſchoon met mijn val, verhoeden uwe val.
Den hemel lacht uw toe. hoe zijt gy dus verſlagen?
Al d'heerlikheit, waar meê den koning u van dage,
Begunſtigt heeft, zal u wel redden uit de noot.

Dar. O waardigheden, die my lonen met de doot!
Vervloekte ſtaatzucht, die mijn ziel hebt buiten hope,
Geſtelt. ai my! ik ſterf. mijn uurglas is verlopen.
Ik waande dat de kroon en goude ſcepterſtaf
My zou verheffen, en zy hellept my in 't graf.

Tirib. Uw' vader heeft de ſchult. die altijt van de vrinden,
Der goden is geweeſt, ſpeelt heden den ontzinden.
O! hoe bekladt hy hem met bloetſchult en verraat,
Die altijt is geweeſt een zuil van deze ſtaat.

Dar. Die zuil en ſtaat niet meer. ze leit ter neêr gevallen.
Ween volkrijk Parſen! ween! uw hemelhoge wallen
Zijn tot den afgront toe vernedert. uwe wet,
Is overtreden van die zelfs uw' wetten zet.

Tirib. Uw dienſten voor dit Rijk gedaan, uw heldendaden,
Zijn ons noch wel bekent, in duizent lauwerbladen,
Die uw omringden toen gy Cyrus onderbracht.
Hoe heeft een dagh uw' dagh verandert in een nacht?

Dar. 't Is waar, 't is my geen vreugt verwinnaar van ganſch Aziën
Te heten, zonder ik verwinnaar van Aſpazie,
Mag zijn. getrouwe vrient, 't geluk, dat my de geeſt
Ontroert, zou meerder zijn, zo 't minder waar geweeſt;
'k Wiert zo elendig van het noodlot niet geſlagen;
En nu 't mijn vader is, moet ik het al verdragen.
Verdragen! neen; ô neen! hy is mijn vader niet.
Waar zagme oit vader die zijn eigen zoon verriet?
Hoe! zal ik het ontzagh dan breken van mijn vader?
Hy wiſſelde de naam van vader in verrader;

En is hy redeloos, ik ben geheel ontzint.
Een wrevle vader maakt een wederſpannig kindt.
En zijnde zonder recht een rechter, zal ik wezen
Een ontrouwe onderdaan. de kinderlijke vreze,
Verbiedt het my, ſchoon dat mijn vader een tyran
En landtverrader is, dat ik mijn handen an
Mijn eigen vader ſla. 't zy verre. laat ons vlieden
Dit dood'lijk voorneem, d'eer en plicht my zulkx gebieden.
Tirib. Het is rechtvaardigheit een vorſt te ſtraffen, als
Hy haalt door tyranny een landtplaag op zijn hals.
Dar. Ik zal my wreken. ja! neen! ja, ik zal my wreken.
Het is mijn vader! ſchoon 't mijn vader is, ik reken
Hem voor geen vader, die zijn vaderlijke plicht,
Vergeet. Aſpazia! mijn zon! mijn morgenlicht!
Vergeef my dat ik u niet eerder heb gewroken.
Tirib. Zijn gramſchap zied', ik moet zijn moet doen overkoken.
Dar. Ja, wrekende mijn eer, zal ik mijn wraakluſt voên;
Dit ſtaal zal Darius de laatſte dienſten doen.
Tirib. Ik zal uw hulpzaam zijn, hebt gy mijn hulp van noden.
Dar. Dees arm heeft macht genoeg om Darius te doden.
Tirib. Waar is uw' dapperheit gebleven, dat gy u
Wilt wreken aan u zelfs? getrouwe vrient! hoe nu,
Bezwijkt uw moedt? gy moet u wreken aan die geene,
Die u uw vreugt ontrooft. ik zal u hulp verleenen.
Dar. My wreken aan de vorſt? my wreken aan mijn bloet?
Mijn vader, die my heeft van kintsbeen opgevoet?
Weg raatsman met uw raat, laat beter raat uw raden,
Ik walleg van uw' raat, uw raat wil my verraden.
Laat d'achterdocht mijn ziel bezitten. dat mijn brant,
Niet boven 't kinderlijk ontzag houw d'overhant.
Tirib. Een wrede vader, die u aandoet duizent doden.
Een ſnode vader, die u handelt als een ſnode,
Oneerelijke ſlaaf. *Dar.* Maar de hoedanigheit,
Die my rampzalig maakt, moetme inzien met beſcheit.

Een

Een zoon is t'aller tijt zijn vader eere waardig,
Schoon dat een vader was tyrannig, onrechtvaardig,
Zo moetmen d'hemel het bevelen; die de zoon,
Die van de vader wort veracht, wil op den troon,
Van eere tillen, en het ned'rige doen rijzen.
Men moet, hoe 't gaat, altijt zijn ouders eer bewijzen.
De rechten voorder, van een prins of koning, zijn,
Verwonderlijk, schoon dat een koning van fenijn,
En boosheit zwanger ging, een guit was, en een schellem,
Die 't bloet des onderdaans voor wijn slurpte uit zijn hellem;
Het komt de goden toe, te straffen zulk gewelt.
De koningen zijn van de goôn gezalft, gestelt.
De straf der vorsten wort vaak uitgestelt, met reden,
Want als hun blixem treft, de donder treft hun leden.
Tirib. O klein gevoelen van een groots gemoet! hoe groot,
Is uwe dienstbaarheidt. hoe kout uw' liefde als loot!
Dar. Hoe! ben ik kout? de brand is al in 't dak geslagen.
Ik brand. ik brand. ik brand. de doot help water dragen,
Die my allenig kan verlossen uit dees pijn.
Kom, heilandt van mijn smart! gy zult my welkom zijn.
Tirib. Neen prins; want zulk een doot die zoud' u stinkend' maken.
Heeft m' uit het Maagdenhof voor 't eerste derven schaken,
De schone Aspazia; gy hoorde meerder hart,
Getoont te hebben, toen uw 't hart ontnomen wert:
Zo waart gy tot dees val uw' leven niet gekomen.
't Gemene volk, zo dra 't u bloheit had vernomen,
Daar van met schande sprak: zo Darius had' moet,
Gehad', riep 't al gelijk, hy had, op staande voet,
Aspazia verlost uit d'handen van haar rover.
Hy had' niet toegestaan dat men de beste lover
Zou plukken van zijn hof. hy had' niet toegestaan
Dat d'eerstgerezen zon zo dra zou ondergaan.
Hoe leit zijn hoogmoet nu gezonken in zijn hielen!
Hoe leit zijn oorlogsdeugt, daar duizenden voor vielen,

Vervallen! maar hem komt de eer niet toe, ô neen,
Van Cyrus heir; zijn heir heeft Cyrus heir bestreên.
Zijn hooftluy hebben d'eer, dat Cyrus, voor zijn voeten,
Verslagen, zijn geweer en d'aard' heeft kussen moeten.
Had hy het hart gehad zijn wraak met Cyrus doot,
Betaalt te zetten, hy had noch het hart, hoe groot,
Zijn vader is, om aan zijn vader hem te wreken.
Ik ging, om uwent wil, my zelven die tijt steken,
In 't uiterste gevaar. ik haalden op mijn hals
De haat van 't volk. ik zei dat al haar voorstel vals
En ongerijmt was. Prins, waak op, 't is tijt met zorge,
Te waken voor uw eer. gy moet niet langer borgen,
Uw' schuldenaars, die u het leven schuldig zijn.
Betoon uw' heldenäardt. vertrout op u en mijn.
De wraak moet dezen dagh noch zitten op het kussen.
Waak op, ô Prins! men zoekt uw' trou in slaap te sussen.
Men lacht met u terwijl m' u kroont. uw' hairen zijn
Gekroont met kronengout, maar onder schuilt 't fenijn.
Laat uwe zegenpraal, verkregen door uw' handen,
Toch niet bezoedelen met eindeloze schande;
Ik zal uw hulpzaam zijn. waar zijn doorluchtigheit,
My heeft van node, ben ik tot zijn dienst bereit.
En zo den hemel ons van daag niet helpen wilde,
Op dat dit onweêr in het volkrijk Parsen stilde,
Zo moeten wy dees dagh ons heul gaan zoeken aan
De hel, en aan ons zelf ons' eigen handen slaan.

Darius by hem zelf.

Die reden vleitme. laat ons zijne vleyeryen
Verwerpen. hy zoekt u te brengen in het lyen.
Zijn tong is honig, maar zijn hart is enkel gal.
Uw reden, Tiribaas, en hebben gantsch geen val.
Zy doen my overlast, mijn vader, en mijn staten.
'k Heb dubbel over reên om u in 't hart te haten.

Een zoon is, hoe het gaat, deelachtig aan de hoon,
Zijn vader aangedaan. gy steekt hem na de kroon.
Ik werd 'er in misdaan, door dien het is mijn vader.
Gy tracht hier van een zoon te maken een verrader.
Verrader, ik vervloek uw' godtvergeten raat.
Verschoon my dat ik u betichte met verraat,
Een kindt moet altijt aan zijn ouders zij de hellen.
'k Geloof dat gy 't slechs doet om m' op de proef te stellen,
Of ik, mijn kinderplicht vergetende, my aan
Mijn vader wreken zou. ô neen, wilt u ontslaan
Van zulk vermoeden. ik wil liever eerlik sneven,
Als eer'loos op den troon van Parsen zijn verheven,
En my vergrijpen aan mijn vader, die my heeft,
Geteelt; het schrikt van zulk een daat al wat 'er leeft.
Ik zal met lijdtzaamheit meer winnen als met strijden.
't Is beter dat ik ly, als dat ik vader lijden,
Zou aandoen. beter is het ongelijk t'ontfaân,
Als ongelijk te doen. ik zal mijn vader gaan
Bestormen met een zee van tranen. zulk een regen
Kon eertijts al de goôn tot medely bewegen.
De goden willen my hun hulp en bystant biên.
Men moet de goôn om hulp aanroepen, menschen vlien. *Bin.*

Tirib. Rampzaal'ge, wat hebt gy gedaan? gy zijt bedurven.
Uw' aanslag is ontdekt. ach! was ik jong gesturven,
Zo was ik heden in een beter staat. men zal
U met een macht van volk vervolgen overal.
D'ontrouwe Prins zal aan zijn vader gaan ontdekken,
't Geheim, dat uwe deugt met schande zal bevlekken.
Laat ons niet langer zijn nalatig. laten wy
Ons wreken aan de zoon en vader, eer dat zy
Ons komen op het lijf. ik ga dien zwakken Minnaar
Dan tegen, en verhoop te werden zijn verwinnaar.
Laat ons vergaderen mijn vrienden, die gereet,
Zijn deze nacht (dewijl de nacht haar donker kleet,

Op 't aardtrijk ſpreit) op 't ſpoor der deugden Tiribaze
Te volgen. laat ons haar met liſtigheit inblazen
Dat Darius meê is aan d'aanſlag vaſt. ik ga.
Mijn jongſte broêr bewaart de ſchone Aſpazia;
Hy is noch jong, ik vrees hy zal gebrekkig blijven.
Ik moet hem ſpreken, om hem met mijn raadt te ſtijven.
Hy zal van binnen ons met weinig macht van volk
Wel konnen helpen. 'k zal van buiten, met een wolk
Van oorlogsliên, hem hulp en byſtant biên. 'k ga henen,
Eer ons de nacht verleent haar gunſt, hem raadt verleenen.
Tiribaze bin.

VIERDE BEDRYF.

Praxes. Tiribaze.

WAt wil my Tiribaas! hy heeft my hier terſtont
Ontboden. 'k zie hem gins. *Ti.* Mijn rechterhant, en mont.
't Is nu geen tijt om met u langen tijt te ſpreken.
't Is nu de rechte tijt dat wy ons moeten wreken.
Getrouwe halsvrient, d'uur en ſtond' genaakt dat wy
Verwerpen moeten 't juk van onze ſlaverny.
Gy moet ons byſtant doen, uw hulp is ons van node;
Den koning heeft u zelf een middel aangeboden
Om ons te wreken. de twe uuren in de nacht
Houdt ons de deuren op, wanneer gy houdt de wacht.
Bezorgt gy 't binnen maar, ik zal 'er wel op letten
Van buiten, en al 't hof met dubb'le wacht bezetten.
Pra. Mijn vrient het zal geſchiên. hoewel onze aanſlag groot
En vol gevaar is, 'k ga gemoedigt in mijn doot.
Ik ben geſcheept in 't ſchip daar ik meê overvaren
Zal moeten, of eerlang verzinken in de baren.
Een dapper heldt waagt voor zijn vrient het leven licht.
Mijn moedig hart houdt zich aan Tiribaas verplicht.
Tiribaze binnen.

Darius

Darius uyt.

EN wilt niet binnen gaan, ik heb' u iets te zeggen.
Gy kent, mijn waartste vrient, de droefheit daar ik legge,
Tot over 't hooft toe in gedompelt, van die tijt,
Af dat mijn vader my, uit enk'le minnenijt,
Berooft heeft van mijn licht, en schone zonnestralen,
Daar zon en maan en al 't gestarrent glans uit halen;
De klaarheit van den dagh is duister zonder haar.
Ai! laat my toe dat ik mijn' ogen eens verklaar.
Men zal op morgen weêr opsluiten Persens wonder.
Met 't opgaan van de zon zo gaat mijn leidtstar onder.
Terwijl den avont daalt toont my mijn avontstar.
Pra. Hoewel mijn val genaakt, mijn Prins, wanneer ik dar
Gaan buiten 's konings last, 'k zal 't nochtans onderwinden.
Mijn leven is voor u. ik vrees voor u slechs. vinden
Z'u hier, wy zijn om hals. verlaat uw' voorneem. spaar
Uw' leven. vlie mijn heer; uw' leven loopt gevaar.
Dar. Ga, volleg mijn geboôn. de schikkinge der goden
Begunstigt t'aller tijt d'onnozelen, hoe snode,
Zy werden onderdrukt. de moeder van de Min
Zal uw bescharremen, als gy mijn koningin
Voor my verschijnen doet. laat my niet lang verlangen.
Laat my doch voor het laatst Aspazie eens omvangen,
En voor de laatstemaal haar kussen goede nacht.
Zo wil den hemel staag vermeerd'ren uw' geslacht.
Pra. Mijn heer, vergeef my dat ik u ten besten rade.
Zo iemant u betrapt, slaat dezen uitgang gade,
Die u in 't buitenhof geleiden zal. *Dar.* 't Is goet.
Pra. Ik wake voor mijn Prins en zijn Prinçes. hem moet,
Ons voorneem, na ik merk, bekent zijn. volgt my heere.

Hier wert 's konings kamer geopent.

Aspa. Waar op is 't dat gy denkt, mijn lief. wilt 't woeden keeren
Van Artaxars; vliê van Aspazia, en berg,
In 't bergen van u lijf, haar leven. ai! en terg

Uw' wrede vader niet, hy 's wreet genoeg van zelven.
Gy zult, zo hy u vint, u hier een grafsteê delven.
Dar. Ik neem mijn toevlucht tot uw schoon gezicht, waar uit
Ik licht en adem schep. mijn koninklijke bruit!
Mijn wrede vader snijt mijn hart aan duizent stukken
Nu hy ons scheit, mijn lief, helaas! mijn ongelukken
Zijn zonder wedergaâ; want ik kan zonder u
Niet leven; neen, ô neen! ik ben dit leven schuw,
Wanneer ik van u ben gescheiden. aartsgodinne!
Hoe kan ik zonder u, indien ik u beminne,
In 't leven blijven? neen! ja 'k sterref duizent doôn
Als ik uw' ogen derf. ô parel aan mijn kroon!
En nademaal wy niet en kunnen zijn gescheiden,
Laat toe dat ik met u my tot de doot bereide,
Of met u leef. ik zal u heden maken vry,
Het zy dan met mijn doot, 't zy met mijn leven. gy
Zult leven; schoon ik sterf, daar leit niet aan bedreven,
Als ik mijn engel maar behouden mag in 't leven.
Verliezen wy geen tijt met lang gesprek; indien
Den koning my hier zag, 'k zou u niet meerder zien;
En onderwijl ik hier bedekt ben ingekomen,
Zal ik mijn hart mijn hart ontdekken. hondert vrome
Soldaten hebben, op de punt van hun geweer,
Gezworen Darius te hellepen zijn eer
t'Herstellen, en zijn bruit haar banden te verbreken.
Ik kan van dezen dagh mijn min voldoen, en steken
Niet na mijn vaders kroon. ik kan van dezen dagh
Hem niet gehoorzaam zijn, indien ik het ontzagh
Niet quetzen wil, het geen ik ben vrou Venus schuldig.
Zo gy zulx toestaan wilt, wy zullen zorregvuldig
Zorg dragen, deze nacht, om u in vryigheit
Te stellen; maar zo niet, is Darius bereit
Met deze kling zich zelf van 't leven te beroven.
Aspa. Grootmoedig Prins! wie kan uw' trou na waarde loven?

Ach!

Ach! was mijn deugt zo groot als mijne liefde, ik zou
Ze lonen na waardy. 'k heb voorgenomen trou
Te wezen tot 'er doot. mijn lief mag vry gebieden,
Al 't geen hy wil; al 't geen hy wil dat zal geschieden,
Indien het is in mijn vermogen, zonder dat
Uw leven loopt gevaar, mijn allerwaartste schat!
Maar zo g' u in gevaar wilt stellen van uw leven,
Zult gy de helleft van mijn zelven overgeven,
De doot. de koning zal u brengen om. indien,
Gy sterft, 'k sterf twemaal van u sterreven te zien.
Zo m' u gewapent vangt, men zal u schuldig achten,
Aan snoder misdaat, daar gy nimmermeer na trachte.
'k Wensch dat het alles na uw' wil en wensch uitval;
Maar vrees u ongeval. uw' wrede vader zal
U haast verklaren voor een schelm en landtverrader.
Mijn bruidegom, ontschuil de wreetheit van uw' vader.
Zijn wreetheit houdt geen maat. hy zal aan 't ander endt,
Van Aziën mijn lief vervollegen. gy bent,
Van mening zijnde uw lief in 't leven te behouwen,
In lijfsgevaar, ai! vliê, of 't zal u namaals rouwen.
Maar zo den hemel wil mijn Darius behoên,
Mijn hart zal trotzen den tyran, en al zijn woên.
Dar. Verzet uw vrees, die u de zinnen kan ontroeren,
Den hemel, hoop ik, zal ons voorneem wel uitvoeren.
Ik trek geen harnas aan om Aziën in 't ront,
Met macht van vollek te belegeren. ik stont,
Noit na mijn vaders kroon, en 't volkrijk rijk van Azië;
Maar om te berregen mijn uitverkore Aspazie.
Wat onderdaan zou zo ontzinnig zijn en stout,
Dat hy my, die de kroon van Parsen wiert vertrout,
Zou vallen op het lijf? wat mensch zou zo vermeten
En eerloos wezen, en zijn plicht zo licht vergeten,
Dat hy zijn handen aan zijn eigen vorst zou slaan?
Erkenden zy my niet voor koning, toen ik aan

Dit Rijk getrou te zijn voor eeuwig heb gezworen?
En weten zy niet wel dat men wel haaſt zal horen,
Dat ik voor opperhooft zal uitgeroepen zijn?
't Is tijt, en meer dan tijt, mijn lief, voor u en mijn.
Men wil op morgen u toewyën de godinne,
Diana; dult dan dat ik dezen nacht mijn zinnen,
Mag ſcherpen, om u te verloſſen uit uw noot.
Dies, met een woort, ſta toe mijn voorneem of mijn doot.
Aſpa. Ik vreeze alleen voor u. 'k ben vaardig te verzellen,
Mijn lief, zo hy om my hem in gevaar ga ſtellen.
Zo dra uw leven endt, mijn ziel! mijn leven endt.
Pra. Wilt u verſchuilen, ik hoor iemant hier ontrent.
Dar. Vaar wel, mijn lief, vaar wel. *Aſpa.* Vaar wel mijn uitgelezen!
Dar. 'k Zal in twe uuren, op het langſt, hier weder wezen.

Darius binnen.

Koning. Ameſtris. Ariaſpe. Ragas. in de zaal.

Kon. En twijffelt niet, Mevrou, 't is meer als al te wis.
Ameſt. Dat Darius aan zo een misdaat ſchuldig is
Die 'k my te noemen ſchaam! dat hy met Tiribaze,
Zou ſtaan na 't leven van zijn vader. arme dwazen!
Zy lopen in hun doot die na het leven van,
De koning ſtaan; ik kan zulx qualik nemen an.
Een zoon, die u bemint, kan die u ſtaan na 't leven?
Een krijgsman, die u eert, u eereloos begeven,
En overgeven aan de doot? ik kan dat niet,
Verſtaan. zy zullen doen al 't geen hun d'eer gebiedt.
Maar waar van komt u dit ter oren? *Kon.* Dees getrouwe,
Heeft my zo datelijk die tijn'g daar van ontvouwen.
Het is een dienaar van d'ontrouwe Tiribaas.
Hy ſpreekt de waarheit, ik geloof de waarheit. *Ameſt.* Laas!
Wat zegt gy, dat mijn broêr ſtaat na zijn vaders leven,
Met Tiribaas? *Rag.* Ik heb 'er reden af gegeven.

Ameſt.

Ameſt. Wat? *Rag.* Na ik heb' verſtaan, en met mijn oren aan
Gehoort, verwarde reên die 'k naulix kon verſtaan.
Hoe Tiribaze heeft deze avontſtont in handen
Een ſchrikkelik verraat genomen. hondert van de
Voornaamſte zijn met hem geworden eens. elk ſtaat
Gewapent reê, in 't hart gewapent met verraat.
Die hy heel ſtil in huis heeft doen by een vergaren
In d'achterzaal. 'k wiſt niet wat het te zeggen ware.
Ik luiſterde wel, maar zy ſpraken onderling
Zo duiſter, dat ik het nau met mijn oren ving,
Als deze woorden die mijn achterdocht vergroten;
De troon moet dezen dagh noch werden omgeſtoten.
Aria. Dien Rijxverrader! *Rag.* Elk verſtrek een tweden Mars.
Slaan wy onze handen aan den wreden Artaxars.
Aria. Hoe weet gy dat mijn broêr mede is een medeſtander
Van 't ſchrikkelik verraat? *Rag.* Dees woorden, onder ander,
Die hebben 't my verklaart, die Tiribaze ſprak
Dicht aan de kamerdeur: de Prins, al zijn wy zwak,
Mijn metgezellen, die gehoont is van die geene,
Die ons gehoont heeft, zal ons hulp en byſtant leenen.
In hem te wreken, geeft hy ons bequame voet
Om ons te wreken; 't is een hooft daar 't alles moet
Voor buigen, onder wien men 't alles mag verbreken.
Men kan nu na de kroon van Artaxarſes ſteken.
Geen macht en kan het ons beletten, nu zijn zoon
Ons byſtant biedt. hy is de naaſten aan de kroon.
Dit dacht my ſtof genoeg den koning t'overdragen
De lagen daar zy hem meê zoeken te belagen,
Op dat men 't onweêr ſtuit eer dat het is te laat.
Aria. Hoe! wert mijn broeder meê bekladt met landtverraat?
Rag. Ik weet wel dat ik quets de majeſteit, mijn heere,
Van Darius, wiens eer ik ſchandelijk onteere,
Om d'eer die ik mijn heer en koning ſchuldig ben.
De koningen zijn van de goôn geheiligt, en

Tot

Tot goden hier op aard' gezalft; al wat verderflik
Is moet hun eer aandoen. hun glory is onsterflik.
Men moet, om hun getrou te zijn, vaak ontrou zijn.
Amest. G' hebt recht te waken voor de kroon, maar uw' fenijn
Te strojen onder 't volk; hun valschlijk te betichten
Met eereloos verraat, wiens heldendaden lichten
Gelijk de starren aan den hemel; al te licht,
Geloof te geven aan de logen, gaat de plicht,
Der Koningen te na. het kan de waarheit wezen,
't Kan wezen dat het is uit minnenijt gerezen,
Om te doen sneuvelen twe helden op een tijt,
Wiens glans zo herelijk van yder wert benijt;
Die, door hun ondergang, hun opgang mogen zoeken.
Rampzaal'ge koningszoon! gy moogt den dagh wel vloeken
Toen gy geboren zijt. de Prins is dodelijk
Gequetst, gedenkt de tijt toen hy u wankel rijk
Heeft weder vast gestelt, en uitgebreit de palen
Van u wijdheerzend' rijk. heeft oit die zon zijn stralen
Met mist betrokken? zegt wanneer hy immermeer
Gekreukt heeft het ontzagh, dat hy zijn vorst, en heer,
En vader schuldig was? hoe hem zijn vader dragen
Mocht, hy toonde noit in 't minste geen mishagen.
Zijn kinderlijke vrees is groter als zijn kracht.
Zo hy van voorneem waar geweest u met een macht,
Van oorlogsvollek te verrassen, hy zou heden
De koninklijke troon, die gy betreet, betreden.
't Was doe ter tijt een tijt te tonen zijn ontzag,
Toen 't heir der Grieken door zijn heirkracht onder lag
En smeekten om genaâ. toen Cyrus, voor zijn voeten
Verslagen, d'aarde met zijn bloet heeft drenken moeten.
Toen al het volk zijn naam verheften tot de locht,
Doen had' hy kans genoeg, heer, had' hy voet gezocht,
Te krijgen op uw troon. maar d'edle en noit ontaarde,
Heeft nimmermeer gedacht den scepterstaf t'aanvaarde,

'k Laat ſtaan getracht. zijn deugt, en zijn beleefden aardt,
En liefde t'uwaarts, is de goude Rijxſtaf waardt.
Hy heeft de glory, van zijn zegen, toegeſchreven
Zijn vader, hem alleen daar van al d'eer gegeven.
Heeft hy niet overluit, voor al het volk, verklaart
Zijn allergrootſte vreugt te zijn, dat hy gebaart
Was van een vader, zo doorlugtig, en hoogmoedig.
In 't kort, mijn heer, zijn geeſt is nederig, en goedig.
Den ander heeft een hart zo zuiver als kriſtal,
Dat noit met landtverraat zich zelfs bezoed'len zal.
Kon. Wanneer eergierigheit en liefde t'zamen paren,
Zo zie een koning, om zijn Rijxſtaf te bewaren,
Wel toe; ſtaatzugtigheit is moeder van 't verraat.
Het zy hoe 't zy, die na de goude ſcepter ſtaat,
Heeft d'honing in de mont, maar in het hart verholen
De gal, de oppermacht zal Darius doen dolen
Van 't ſpoor der reed'lijkheit. wat derft hy niet beſtaan,
Die alles kan beſtaan? *Ameſt.* De koning laat zig raân.
Mijn broêr heeft meer verſtant, hoewel van minder jaren,
En Tiribazes aart is hevig uit te varen;
Hoe zeer hy tiert, en vloekt, en raaſt, en dreigt, en ſchelt,
Gy hebt zijn razerny altijt in uw gewelt,
En met een vriend'lik woort kunt gy dat onweêr ſtillen.
De haaſt'ge lieden, heer, hoe zeer zy uwe wille
Weêrſtreven mogen, en zijn geen verraders. gy
Zaagt dikmaals toorenig hem komen aan, en bly
Weêr weghgaan. g'hebt het hart van Tiribaas in handen,
En buigt het na uw' wil. hoe oit zijn gramſchap brande',
Het koninklijk ontzagh heeft altijt d'overhant
In zijn gemoet. zijn liefde is groter als zijn brant.
Kon. Maar hy vervoegt zijn toorn en dreigen met het woeden
Van Darius, 'k heb reên te wezen op mijn hoede'.
Ga Ragas daatlik heen, verzeker hem terſtont;
En wilt niet van hem gaan, voor u uit 's konings mont

Wert aangedient hem los te laten. *Rag.* 't Zal geschieden. *bin.*

Kon. Mijn trouwe zoon! laat ons, om alle ramp te vlieden,
Zorgvuldig gaâ slaan wat ons staat te doen. waar door
Men een weêrspan'ge zoon moet straffen na behoor,
Die my Aspazia ontrooft, mijn twede leven,
En op een tijt vernoegt zijn haat en liefde t'even.
Laat ons die schellemen, eerz' ons verraân, verraân,
En hun bloetdorstigheit met 's konings bloet verslaan.
Laat ons hun straffen, tot een eeuwig voorbeelt van de
Nakomeling. *Aria.* Men moetze eerst knevelen met banden,
Eer zy ons knevelen. *Kon.* Ga, vangt hem met gewelt,
En maak dat Tiribaas in hecht'nis wert gestelt.

Amest. Zie voor u wat gy doet. mijn heer, waar zijn uw zinnen?
Derft gy zo zwaren zaak zo lichtelijk beginnen?

Kon. Die 't quaat verschoont, Mevrou, is schuldig aan het quaat.
Die twijffelt aan 't verraat, is schuldig aan 't verraat.

Amest. Men kan d'onnoosle wel met schelmery betichten,
Ja halen uit hun hals 't geen noit in hun gewrichten
Besloten is geweest. *Aria.* Hy heeft onlangs aan my
Ront uit verklaart 't geheim van zijn verradery.

Amest. Ik sla 'er twijffel aan om dat gy 't zegt. *Aria.* Ach! heere,
Men doet my ongelijk, en 't koninklijk begeeren.

Amest. Ach! is het koninklijk, datme, op een losse waan,
Gevangen nemen zal een Prins, wiens heldendaân
Het volkrijk Aziën verheft tot aan de wolken?
Zijn naam alleen, mijn heer, een schrik geeft aan de volken.
Zo hy onschuldig is, zie voor u, 't ongeval
Dreigt u van alle kant. uw' eigen vollek zal
Uw steken na de kroon, om Darius te wreken;
Zy steken na uw hart die na uw scepter steken.
Laat Tiribaze zijn al wat hy wil, hy kan,
Hoewel hy garen zou, zich nimmer wreken an
De koning; neen! zijn macht is al te kleen. 'k gelove
Niet dat hy immermeer uw' Rijk het onderst boven

Te keeren heeft gedacht. mijn heer die volg mijn raadt.
Indien dat Darius is ſchuldig aan 't verraat,
Men vraag het de Griekin, zy zal het u ontvouwen,
Vermits zy in zijn hart al lang heeft huis gehouwen.
't Kan zijn datme uit haar mont de waarheit trek; zo niet,
Ten minſten haar gelaat daar ietwes van bediet.
Kon. Men haalze voor den dagh, op dat ik haar aanſchouwen
En ſpreken mag. 'k geloof niet dat zy handt gehouwen
Heeft aan het helſch verraat. hoe vrees ik nu te zien
Twe ogen, die mijn hart, na wil en wenſch, gebiên.

Aſpazia uyt.

De KONING vervolgt.

Wel aan, ontrouwe maagt! uw voorneem is gebroken,
Uw' aanſlag is ontdekt. die met u was verſproken,
Om 't gruw'lik ſchelmſtuk uit te voeren, heeft aan my
De waarheit g'openbaart.

Aſpazia by haar zelven.

Helaas! wy zijn in ly.
Wy zijn verraden. ach! *Kon.* Gy wilt mijn leven enden,
En uit ſtaatzuchtigheit mijn ziel naar ond'ren zenden.
Om dat ik u bemin draagt gy my haat. ik zou
Het u vergeven, 't mocht dan gaan hoe dat het wou,
Indien het tot uw ſchande en nadeel niet en ſtrekte,
Uw' eer bezoedelden, en uwe glans bevlekte.
'k Draag zorge voor uw' eer en leven. *Aſpa.* Goôn! hy ſpreekt
Van dootſchult. *Kon.* Antwoort op mijn vrage. waarom ſteekt
G' een koning na zijn kroon, en na zijn hart? mijn leven
Is haaſt ten einde. waarom wiltg' u overgeven
Om my te doden? is het niet genoeg dat gy
Bezit de helleft van mijn leven? wil men my
Van d'andre helleft ook beroven? al te wrede!
Ik ben te vrede, zo gy daar meê zijt te vrede.

'k Zal van uw hant de ſlag, met lijdzaamheit, ontfaân;
Zo my haar ogen, die my dagelix verraân,
Verwijzen tot 'er doot, geef hemel! dat ik ſneuvel,
Maar dat ik ſtervend' haar onſchuldig vind'. *Aſpa.* Wat euvel
Vermoên heeft hy op my? waar meê beſchuldigt men
Aſpazia? ik weet dat ik onſchuldig ben.

Kon. Nu, oordeelt zellever of ik geen wicht'ge reden
En hebbe, Darius bezit uw ſchone leden,
Dien vadermoorder zelfs beticht u met verraat.

Aſpa. Geen edelmoed'ge ziel na kroon of ſcepter ſtaat,
Ten zy z' hem hoort. de Prins is al te wel geboren,
Geen wettig koning zal zijn wettig rijk verſtoren.
Indien hy ſchuldig was aan zo vervloekte een zaak,
G' had reden dat gy my beſchuldigde, en uw' wraak
My vollegde. gy kent uw' zoon beſt. hy 's onſchuldig.
Schoon hem zijn vader hoont, hy draagt die hoon geduldig.
Hy 's niet misdadig, heer, maar ongelukkig ſtaat
Zijn ſtaat. hy ſtaat niet naar uw ſtaat. ô neen heer, laat
De ganſche werelt daar van oordelen. zijn zinnen
Zijn Mavors niet gewijt, maar Cipris koninginne.
Gy draagt hem haat, om dat hy my zo trou bemint.
Uw' minnenijt, ô vorſt! maakt u geheel verblint,
Daarom g' hem aan de doot onſchuldig overgeven
Wilt, in wiens leven men verkorten zal mijn leven.
Wel aan, volvoer uw' haat, en neemt de blixem van
Jupijn in handen, ſpeelt de rol van een tyran.
Gy moogt, ô wreede! 't hart uit deze boezem rukken,
Maar d'onderdrukte deugt en zult gy noit verdrukken.

Kon. Ach! wat heb ik gedaan? ô hart, zo hart als ſteen!
Wie gaf u oorzaak om te quetzen, door uw' reên,
Een koninklijk gemoet? wat heb ik mijn godinne
Gedaan? al mijn gewelt heeft d'oorſprongk uit mijn minne
Genomen. heb ik u misdaan, mijn engelin,
Dat ik u met de naam vereer van koningin?

Om

Om dat ik op den troon van Parſe u wil verheffen,
Moet daarom uwe haat zo onverwacht my treffen?
Wat heb ik u misdaan, verſteende! heb ik die hoon
Verdient, voor dat ik u aanbiede een goude kroon?
En kan de ſcepterſtaf u geen vernoegen geven?
Ondankb're! wilt u dan vernoegen met mijn leven;
Of ſtil uw' gramſchap, en verlaat uw' woedery,
Die gy niet hebben kunt, ten zy z' u ſchaad'lik zy.
Regeer ik niet in 't ront ganſch Aziën alleene?
Weet dat uw overlaſt de goôn ſpringt voor de ſcheenen,
Daar ik het beeltenis van ben. en wilt niet meer
Bedekken 't geen ons is zo klaar ontdekt. uw' eer
En leven hangt 'er aan. ik zal het u vergeven,
Indien gy ſchult bekent. ô leitſtar van mijn leven!
Een zucht, uit uwe mont gevlogen, kan 't onweêr
Van mijne gramſchap, hoe verbolgen, leggen neêr.
Wilt mijn goetaardigheit omhelzen ende kuſſen.
Twe tranen machtig zijn het wreekvuur uit te bluſſen,
Van mijn gevreesde toorn, hoe hevig dat het brant.
Daar geen bekent'nis is, is geen genade; want,
Erkentenis van ſchult is moeder van genade.
Uw' tranen machtig zijn de ſtinkende misdaden,
Van al de werelt af te waſſchen, 't zy hoe veel.
De maagdetranen zijn van wond're kracht. dat eel
Hertſtelend' water kon de goden eer bewegen.
Als maagden weenen, ſtort den hemel eene regen,
Van trane'. een maagdetraan is koſt'lijker als gout,
Of paarlen, of geſteent. blijft gy noch even kout?
Aſpa. Wee my rampzalige! mijn ſterfdagh is gekomen.
De koning weet al wat wy hebben voorgenomen.
Onze ondergang genaakt. onze aanſlag is ontdekt.
O ja! 't is waar, hoewel het tot mijn nadeel ſtrekt,
Tyran! ik heb uw doot gezworen, ik ontdekke,
Mijn voorneem, 't is my leet dat ik 't niet mag voltrekken.

Ik trotz' u woeden. in het endt, ik kiez' de doot,
Voor 't leven, nu men my van Darius ontbloot.
Hoe kan ik leven zo men my beneemt mijn leven,
En my ontrooft een ſchat, zo waard', my eerſt gegeven.
De vorſt geloof daar van al wat hy wil, ik ga. *Binnen.*
Ameſt. De wanhoop voert haar ziel. ach! is'er geen genaâ
Voor een onſchuldige? *Aria.* Dootſchuld'ge wilt gy zeggen.
Men hoeft 't verraat, aan ons ontdekt, niet uit te leggen;
Het is genoeg ontdekt. gelieſt het u mijn heer?
Ameſt. Die vleyer! *Kon.* Swijgt en ſwigt. 'k vertrou u niet. mijn eer
En leven hangt 'er aan. gy zoekt my te bedriegen.
Haar ziel is zonder vlek. *Aria.* De waarheit kan niet liegen.
Kon. Haar ſchultbekentenis geeft haar onnozelheit,
Te kennen. een die zelfs zich zelf een graf bereit,
Zal ons niet ſchaân, ô neen! Mevrou zo die getuige,
Beveſtigt wert met reên, zo moetme in tijts ons buigen,
Om zo een aanſlag van zoo'n zoon te ſtutten, op
Dat 't onweêr, dat ons dreigt, druipt op zijn eigen kop,
Tot voorſtant van mijn lijf, en kroon, en onderzaten.
In 't kort, om dit te doen zal 'k hem verſpieden laten.
'k Heb' in mijn bedtſteê een geheime wegh gemaakt,
Waar door dat ik de doot ontvluchten kan. hy raakt,
Om hals, indien hy zoekt zijn vader om te brengen.
Den hemel wil noch kan geen vadermoort gehengen.
Houdt hondert wachten reê, en overlegt het geen
Ik zeg; 'k zal op mijn bedt verwachten hem alleen.
Zo dra ik hoor dat zy mijn kamerdeur doen open,
Heb ik noch tijts genoeg, Mevrou, om hun t'ontlopen,
Door de geheime wegh, die langs de galdery
My leit in 't buitenhof. 'k zal ondertuſſchen my
Vertrouwen op mijn wacht, die zich gereet zal houwen,
Om d'oorzaak van 't verraat, voor my al lang gebrouwen,
Te ſtraffen, en zo zal ik zien of Darius
Meê medeſtander van 't verraat is; en aldus

Zien, zonder lijfsgevaar, hun voorneem ganſch verbroken,
Hun aanſlag ydel, mijn geſchonden eer gewroken.
Ameſt. Ik ſtem' uw voorſlag toe. *Kon.* Ga heen mijn zoon, en zie
Dat gy verdaghvaart hier mijn beſte lijfwacht. *Aria.* 'k Vliê.
Kon. Mevrou, en wilt my niet in tijt van noot begeven.
De beſte vrienden kentme in noot. gy zijt mijn leven.

Kon. en Ameſt. bin.

VYFDE BEDRYF.

Praxes.

DEn hemel is met ons, en lacht ons toe. 't geval
En tijt begunſtigen onze aanſlag nu. men zal
Haaſt in 't bloetdorſtig bloet van Artaxarſes plaſſen.
Hy leit geruſt te bedt, men zal hem licht verraſſen,
En maken dat hy noit weêr opſtaan zal. wie kan
Ons hinderen? 't is al in ſtille ruſt. wie van
Het ganſche hofgezin zal ons nu weêrſtant bieden?
De goôn begunſt'gen ons, hun wille moet geſchieden.
Wat of mijn broeder let, dat hy dus lang verbeit?
Wat mach hem hinderen voor wederwaardigheit?
De poorten van het hof heeft hy al ingenomen,
De wachten afgemaakt. maar zie hem ginder komen,
De ſaamgezworene geleiden hem.

Tiribaze uyt, met de ſaamgezworene.

Tirib. SChep moet,
Mijn waarde vrienden, 't is nu al op goede voet.
Kom, laat ons binnen gaan, 'k weet Praxes zal verlangen.
Pra. Mijn vrienden, ach! wat valt het wachten zuur en bange
In zaken van belang. *Tirib.* Hoe gaat het al ten hoof
Met onze zaak? *Pra.* Al wel, tot noch toe, ik geloof
Dat onzen aanſlag zal na wil en wenſch uitvallen.
't Gaat alles voor de windt. kom, volg my met u allen.

De koning en de min die ſpannen heden met
Ons aan, hy zal zich zelfs verraden in het bedt.
De vorſt zal deze nacht Ameſtris onderhouwen.
Tirib. Die wrede, die my heeft de parel aller vrouwen
Ontrooft, voleindig nu zijn wreetheit met zijn doot;
Zijn ongerechtigheit en moetwil is te groot.

Des konings kamer wert geopent, hy vertoont hem op 't bedde, en vertrekt door de geheime wegh.

Kon. Ik ken u, ſchellemen! *Tirib.* Hy zal het niet ontlopen,
Zijn vlucht is ydel, hy zal 't met de doot bekopen.
Pra. Onze aanſlag is mislukt. *Ameſt.* Rampzaal'ge! wat hebt gy
Begonnen? vliê voor 't woên van Artaxarſes; hy
Zal u vervollegen, en eer gy 't weet betrapen.
Uw' leven loopt gevaar, 't is nu geen tijt van ſlapen;
Vliê datelik van hier. *Tirib.* Ondankbare! gy zijt
Daar oorzaak van dat ik mijn leven waag. verwijt
Het uw' verachting. zo 'k my immermeer verklaarde
Mijneedig, trouweloos, weêrſpannig, gy ontaarde
My, al te wrede! heb ik vruchten tot mijn ſtraf
En ondergang geteelt, gy zijt 'er oorzaak af;
Het is om u dat ik mijn lijf en leven wage!
Het is om u dat ik uw vaders kroon belage!
Maar in de plaats van u de ſchult te geven, 'k zou
Mijn noodlot zegenen, zo gy met een'ge rou
Mijn doot aanſchoude. *Ameſt.* Ik zoek uw' leven te verlangen,
Vliê, zonder lang beraat, eer zy u komen vangen.
Men heeft het hof rontom met dubb'le wacht bezet.
Ach! vinden zy u hier, mijn heer, gy zijt in 't net.
Tirib. 'k Zal u gehoorzaam zijn. maar by Jupijn, ik zweere
'k Zal op een ander tijt hem vry wat anders leeren;
Dees arrem zal eerlang hem helpen onder d'aardt.

Tirib. met zijn volk bin.

Ameſt. Hier zietmen dat een Vorſt wert van de goôn bewaart,

En dat hun leven ſtaat in handen van de goden;
Want zonder 's hemels hulp hy was het niet ontvloden.
Ach hemel! wie had oit gedacht dat Tiribaas
Handtdadig wezen zou aan 't helſch verraat. helaas!
Ik denk niet dat de Min dat brandend' vuur ontſteken,
Heeft in zijn hart, om hem aan 's konings bloet te wreken.
Ik haat u, moordenaar! hoewel ik u bemin.
'k Verzaak uw' brandt, hoewel gy huisveſt in mijn zin.
Uw' overlaſt verbindt my overlaſt te plegen.
Ik geef u over 't recht. die gaat verkeerde wegen,
Loopt endelik in zijn verderf. voldoet het recht,
Met uwe doot. laat ons de min, die ons bevecht,
Verwerrepen. laat ons het vrouwelik medogen,
Dat zuchten uit de borſt, en tranen parſt uit d'ogen,
Verfoejen, en daar meê betonen, dat wy t'eel
Zijn om aan zulk een ſchelms verraat te hebben deel.

Aſpazia uyt.

Aſpa. Mevrou! wat is'er gaans? wat is 'er deze nacht,
In 't hof gebeurt? ik ben verlaten van mijn wacht.
Ameſt. Een gruwelik verraat. men ſtont na 's konings leven.
Aſpa. O hemel, wat ik hoor! hoe liep het af? ik beve,
Van anxt en vrees! *Ameſt.* Elk heeft op ſtaande voet de vlucht
Genomen, maar de vorſt vervolgtze. *Aſpa.* Ik ben beducht,
Voor Darius, mevrou, en 't onrechtvaardig woeden;
'k Vrees dat d'onſchuldige daar voor zal moeten bloeden.
D'onnooſle moet zomwijl betalen het gelagh.
Des konings zoon, mijn lief, uw broeder, quetſt 't ontzagh
Des konings niet, om hem met bloetſchult te bevlekken,
Maar om Aſpazie uit haar ſlaverny te trekken,
En om in zekerheit te hebben het bezit,
Van hare leden, is zijn eenigſte ogewit.
Ameſt. Men heeftze lopen zien tot aan de legerſtede,
Des konings, zonder dat men Darius daar mede,

Heeft onder haar gezien. *Aspa.* Men heeft mijn ziel berooft
Van 't leven, ach! ik ben mijn leven quijt.

Darius met de zijne uyt.

Dar. Gelooft
My mijn trawanten, ik geloof wy zijn verraden;
Onze aanslag is ontdekt. hoe is mijn ziel beladen
Met zorg, ik vreze dat mijn zorg zal worden waar.
Ach! Praxes, gy verraat my. *Aspa.* Goôn! wie hoor ik daar?
Het is mijn minnaar, met de wapens in de handen.

Amestris wijst na Tiribaas, die de Soldaten by 't hair slepen.

Amest. Helaas! nu naakt zijn val, d'onlukkige is in banden.
Rampzaal'ge Tiribaas!

Koning uyt.

Kon. Dat men den schellem met
Gewelt sleep voor mijn troon.
Dar. Helaas! wy zijn bezet.
Kon. 'k Zie gins d'aanvoerder van 't verraat. gy landtverrader!
Derft gy hier noch zo stout verschijnen voor uw' vader?
Sterf van mijn handen, eer ik van uw' handen sterf.
Dar. Ik sterf, ai my! ik sterf. ik heb noit u bederf
Gezocht, mijn vader!
Kon. 'k Ben uw' voorneem voorgekomen.
Dar. Ik ben onschuldig, en heb nimmer voorgenomen
U 't minste hair op 't hooft te schaân. 'k ben hier ter steê
Gekomen om mijn lief, mijn lieve Aspazie
Te schaken, die ik heb mijn hart op trou gegeven.
Zy is mijn leven, heer, gelijk zy is uw leven.
Ik heb van u alleen het een en 't ander, en
Zie my door u alleen, die 'k 't leven schuldig ben,
Berooft van 't een en 't ander leven. in het ende,
Gy neemt weêrom een schat die gy my waardig kende;

Gy zijt mijn vader, ik uw' zoon en onderdaan;
Ik heb uit liefde, al wat ik heb gedaan, gedaan.
Ik ben onſchuldig, heer, gy rekent my dootſchuldig;
Maar ik veroordeel u, indien ik niet geduldig
Uw' ſtraf, hoe ſtraf een ſtraf, met lijdtzaamheit en ly.
Wel op mijn vader, help my voort van 't leven. ei!
Doet my die laatſte dienſt. heb ik u oit na 't leven,
Geſtaan, g' hebt dubb'le reên de dootſteek my te geven.

De vrienden van Darius betonen hier eenige rou.

Al zacht mijn vrienden, en beklaagt niet al te zeer
Mijn ongeval. het is mijn vader, 't is mijn heer.
Kon. Hebt gy uw' arrem niet geleent aan Tiribaze,
Die met mijn vleeſch en bloet zijn wraakluſt zocht te aazen?
Men breng' hem voor den dagh, dien ſchellem, die mijn zoon,
Te laſt leit, dat hy na mijn leven, en de kroon,
Van 't machtig Parſen, ſtaat. dat hy hem overtuige,
Indien het zo is, ſchijn moet voor de waarheit buigen.

Tiribaze uyt.

Dar. Is 't mooglik hemel! dat gy d'ongerechtigheit,
Geeft plaats, dat Tiribaas my eene ſtrik bereit?
Is dit voor al de deugt wel eer van my ontfangen?
Die ſchelmen geeft gehoor die gaat verkeerde gangen.
Doch, wijl 't u zo belieft, ik ben te vreên. wel aan,
Doorſtoot dees borſt, ja doet my duizent doden aan.
Mijn leven is uit u, 't wort u weêrom gegeven.

Hy tracht te gaan na Tiribaas, leggende de handt op 't geveſt, maar valt door zwakheit weêr neder.

Maar laat ik ſtervend' hem beroven van het leven.
Vervloekte kinderbeul, en vadermoorder! laat,
Ons na dien ſchellem gaan, eer dat hy ons verraat,

En rukken hem het hart uit 't lijf. ik kan niet weder
Opkomen. ach! ik zwijm. de zwakheit houdt my neder.
Aſpa. Volvoer uw voorneem, ſchaak uw twede ziel, die gy
Niet by u levend' lijf genieten mocht. men ly
Dat gy haar na uw doot, in d'Elizeeſche velden,
Omhelzen moogt in vreê. ô roem van alle helden!
Tirib. Grootachtb're Majeſteit! de knaging van mijn ziel
Verbindt my heden, hoe uw zoon onlukkig viel,
Te openbaren. hy en is geen medeſtander
Van 't ſchrikkelijk verraat. wy hebben, onder ander,
Zijn naam alleen gebruikt, om 't vollek hart in 't lijf
Te ſpreken. dit heeft u bedrogen. heer! ik blijf
Dootſchuldig, en uw zoon onſchuldig. 'k heb het ſterven
Verboven 't leven waardt geacht, ſints ik moſt derven
Mijn lieve Ameſteris, mijn hartekoningin!
Ik heb zijn deugt in 't vuur geloutert van mijn min.
Ik moet bekennen, heer! toen ik my zag geſlagen
Van een en 't zelfde lot dat uwe zoon moſt dragen,
Zo heb ik alle liſt en lagen aangeleit,
Om, door zijn arrem, my aan zijne Majeſteit,
Te wreken, maar ik heb zijn hart altijt bevonden,
Gelijk een rots. zijn ziel is zuiver van die zonde.
'k Heb in zijn ongeval zijn lijdtzaamheit gezien.
Voorts heeft hy my gedreigt de punt van 't ſtaal te biên,
En, voor zijn vaders eer en leven, eer en leven
Te wagen. 'k heb de moet daaromme niet gegeven,
Verloren, maar ik heb mijn voorneem zoeken uit,
Te voeren, ſchoon zy my nu tegen 't voorhooft ſtuit.
Ik hebbe, met zijn naam, het vollek moet gegeven.
'k Beken mijn ſchult; ik ben niet waardig dat ik leve,
Maar duizent doden ſterf; doch wachte met gedult,
Uw' goedertierenheit, veel groter als mijn ſchult.

Men brengt Darius binnen.

Kon.

Kon. Houdt op, 't is lang genoeg gesproken, landtverrader!
Verrader van mijn zoon! wee my rampzaal'ge vader!
Men draag wel zorge voor zijn leven. maar wat of
Zijn voorneem was, dat hy gewapent hier in 't hof
Gekomen is by nacht? *Aspa.* Hy quam hier om mijn banden
Te breken, en my te verlossen uit uw' handen,
Om te betonen zijn oneindelijke min.
Amest. Hy gaf hier datelik, ront uit, aan my zijn zin,
Te kennen, dat hy was gekomen om te schaken
De schone Aspazia, het oogewit en baken,
Van zijn verliefde ziel. *Kon.* O ongehoorde daat!
Vervloekte vader, die uw eigen zoon verraat!
O schelm! ô wrede beul! wat hebt gy nu begonnen?
Gy zijt 'er oorzaak van, gy hebt dit werk gesponnen.
Gy maaktme handtdadig aan een gruwel, noit gehoort;
Een schelmstuk, noit gezien; vervloekte kindermoort.
Men doe hem datelik uit mijn gezicht. ik walleg
Van hem. men sleep hem voort by d'hairen na de galleg.
Dat men voor hem bedenk de schrikkelijkste doot,
Die immer is gehoort. zijn misdaat is zo groot,
Dat daar geen beuls genoeg zijn om zijn schelmeryen,
Te straffen na waardy. Rampzaal'ge vorst! wat lyën,
Bezoekt uw ouderdom. ô ongeluk'ge zoon!
Indien gy sterft, ik sterf, gy krijgt een av'rechts loon.
Aspa. Gy hebt de helleft maar benomen van mijn leven,
Vaar voort, voleind' uw wraak, en wilt de dootsteek geven,
Aan d'andre helleft; wy en hadden maar te zaam,
Een ziel, hy leefde in my. wy schepten uit een aâm,
Het leven. ik bezat zijn hart als koninginne.
Hy was de koning, die zijn hof hielt in mijn zinnen.
Doorsteekt mijn borst, gy zult daar in geschreven zien,
Met goude letteren, de naam uws zoons, aan wien,
Ik eeuwig ben verplicht. of vreest gy dat uw' degen,
Daar 't bloet van Darius nog nauw is afgezegen,

Zou walgen van mijn bloet? men mengt het met het zijn;
Uw' wrede handt 'en kan geen groter dienſt aan mijn
Bewijzen, zo zy paart het geen zy van den ander
Geſcheurt heeft, om altoos te leven met elkander.
Kon. Indien u waar bekent de quelling die ik ly,
Gy zoudt ophouden van uw' ſchelden, daar gy my
Mijn lievend' harte meê aan ſtukken ſchijnt te breken.
Gy kent de pijlen die mijn lievend' hart doorſteken.
Uw' ogen en uw' tong die wonden my ter doot.
Gy leeſt uit mijn gezicht mijn droefheit, die zo groot,
Is als mijn liefde, maar gy hoopt noch dat mijn harte,
Niet dood'lik zy gequetſt, op dat ik langer ſmarte,
Gevoelen zou. gy wilt dat uwe wreetheit my
Vervolleg tot 'er doot, en niet breng aan een zy.
Ai! help my aan een kant. doorwondt met duizent wonden
Mijn hart. ik zal u woên omhelzen. uwe zonden,
Zijn u vergeven, en de dootſteek zal mijn zoet,
En aangenaam zijn, zo zo lieven handt het doet.
Ik heb mijn zoon vermoort, ô ramp! door een verbolgen,
Oplopende gemoet; ik wenſch hem haaſt te volgen.
Ik ben zo veel te meer volſtandig in mijn doot,
Vermits ik weet dat ik al ſtervende vergroot,
Uw' vergenoegen, en verklein mijn ongenuchten.
Laat my begaan. 'k zal door mijn doot mijn doot ontvluchten.
Of wilt gy my niet doen die laatſte dienſt, op dat,
Ik levend' dagelix zou werden 't leven zat?
En hebt gy geen berou, dat gy mijn ongelukken
Vermeerdert, en mijn hart aan hondert duizent ſtukken
Snijt, door uw' woorden, die my ſnijden door het hart?
Ik breng mijn vonnis meê, in 't ſtuk daar ik meê wert
Beſchuldigt. 'k zoeke geen genade te verwerven
Van u. ik heb verdient van uwe handt te ſterven.
Ik vloek de liefde die my daar toe heeft gebracht,
En my een ſchrikdier maakt van 't menſchelijk geſlacht,

Daar den nakomeling met yzen af zal ſpreken;
Een vader heeft zijn zoon, uit minnenijt, doorſteken,
En, door een helſche ſteek, dry zielen dodelijk
Gequetſt. ai my! ik ſterf; ik ben een levend' lijk.
Wat komt my over in mijn oude grijze jaren?
Wat blinde doling heeft mijn zoon doen overvaren
In Carons leere boot? wat doling heeft mijn zin
Vervoert? in tyranny verandert nu mijn min,
Dat ik hem 't leven neem die uit my is geſproten;
En werrep in het vuur de ſchoonſte van mijn loten;
En twemaal 't leven neem die 'k twemaal 't leven gaf;
Waar door ik al mijn eer verſturven zie in 't graf.
Ik en behoorde my niet tegen u te ſtellen.
'k Behoorde 't zoete paar, die ellikaâr verzellen
Met hart en zinnen, niet te ſcheiden van elkaâr,
En breken d'huw'lixbant, die van de goden waar
Gebonden. 'k heb de goôn vertorent met dit werrek.
Ik ben niet waard' dat ik mijn ogen ſla na 't zwerrek
Des hemels. ik ben waard' dat my de donder ſla;
Dat my de blixem zeng; dat eeuwige ongenaâ
My volleg, waar ik ga, geſtadig op mijn hielen.
Vergeeft het my, mijn zoon! het zy gy by de zielen
In 't Elizeſche velt uw' woonplaats hebt; het zy
Gy aan den hemel blinkt gelijk een ſtar. 'k bely
Mijn ſchult; 'k heb u misdaan; ik heb u bloet gezopen.
Nu zie ik 't eerſt; te laat gaan nu mijn ogen open.
Arza. Goôn! wat verandering! *Kon.* Ik breng mijn vonnis meê,
Ik heb mijn zoon vermoort, duld' dan dat ik mijn wee
En hartenleet verzoet, en dat mijn bloet betale,
Mijn bloetſchult, die mijn bloet in 't duiſter graf deê dalen.

Hy trekt zijn geweer.

Volmaakte minnaars, ziet waar mede dat ik u
Voldoen zal. *Aſpa.* Hemel, help! zijt gy uw' leven ſchuw?

Wat

Wat wilt gy doen, mijn heer?

Kon. Het geen is voortgekomen
Uit uwe ſtrafheit. 'k heb het leven u benomen.
En kent gy my niet meer, die nauw mijn zelven ken?
Weet gy niet dat ik u gezworen vyandt ben?
'k Heb al uw luſt en ruſt benomen. 'k heb gegeven
De dootſteek aan uw ziel, en wilt gy dat ik leve?

Aſpa. Heer, ſpaar uw' leven, ik ben ſchuldig aan zijn doot.
Had hy my niet bemint, hy had hem niet in noot
Gebracht.

Arza. Laat ons hem ſtrax aandienen, dat zijn vader
Vol wanhoop is.

Kon. Ik ben geen vader, maar verrader!

Aſpa. Den hemel is voldaan, wanneermen van het quaat
Berou in 't hart heeft, en betoont het met 'er daat.
Leef dan grootmoedig Vorſt, daar Parſen op mag ſtoffen,
Ons ongeluk heeft u in 't endt aan 't hart getroffen.
Ach! hoe vertrooſt gy my door uw' leetwezen; ik
Verlang met hart en ziel na d'allerlaatſte ſnik,
Om met mijn bruidegom te paren hier beneden,
Die 'k in de werelt niet mogt offeren mijn leden.
Daar zal geen bitze nijt, of achterklap, of haat,
Ons immer ſcheiden. daar zal ik mijn toeverlaat
Omhelzen. op! laat ons een beter leven zoeken.
Laat ons dit leven, vol rampzaligheit, vervloeken.

Darius uyt.

Bedriegt mijn oog mijn ook? zie'k ginder niet mijn lief?
O ja! hy is het zelf. mijn lief!

Dar. Mijn maagdelief!

Kon. O goôn! wat's dit? kunt gy hier dus gequetſt verſchijnen?

Dar. Heervader, 't heeft geen noot, laat uwe vrees verdwijnen
Die u de ziel ontroert; hoewel mijn wond is zwaar
En groot, heer koning, zy is zonder lijfsgevaar.

Gy meende dat gy my het hart had' afgesteken.
Zo dra ik hoorde dat mijn vaders hart wou breken,
Door knagend' naberou, en dat ik u alleen,
Daar van kon hellepen, heb ik my op de been,
Begeven, om de vorst in 't leven te behouwen.
Vernoegt u dat gy my in 't leven moogt aanschouwen,
En dat ik nimmermeer zal denken aan het quaat,
Dat my mijn vader deê, nu hem mijn vader staat,
Na 't leven, van wien ik het leven heb ontfangen.
'k Tracht door dees middel, heer, uw dagen te verlangen.
Lang leef de koning, en verwerp zijn misverstant,
Die hem voert buiten reên. de slag, waar meê uw handt,
Het hooft van Parsen dreigt, kan u alleen niet raken.
U bloet dat is mijn bloet. zo gy een wegh wilt maken,
Voor mijne ziel, moet gy u roven van het licht,
Der zon. ik blijf aan u in eeuwigheit verplicht.
Aspa. O woonplaats van de deugt!
Amest. O eer van alle zonen!
Arza. Gelukkig vader!
Kon. O grootmoedig kint! hoe kronen
W' uw' goetheit na waardy? in plaats dat gy van my
Een afkeer hebben zoudt en schrik, omarremt gy
Uw' vader noch, en kust de handt die u vermoorde.
Dar. Mijn vader deê my recht in 't geen hy van my hoorde.
Gy zijt mijn koning, en mijn vader; ik verschoon,
Gelijk een zoon betaamt, uw' woedery. de kroon,
Daar ik op roemen mag, is, dat ik uit de lenden,
Ben voortgekomen van een vorst, die aan vier enden,
Der werelt is bekent. ik heb met lijdtzaamheit,
Van uwe handt, de wondt ontfaân, en ben bereit,
Voor u te leven en te sterven. ik kreeg heden
In 't hart een dieper wondt als in mijn lijf, met reden,
Door dien ik meende dat ik vader had' misdaan.
Kon. Ach! gy doorsnijt mijn hart, mijn zoon! 'k behoorden aan

U, als het recht zou gaan, genade te verzoeken.
Ik geef u weder uw' beminde, en mach wel vloeken
De tijt dat ik niet eer vernoegden uw begeert.
Omhels uw' maagdelief, gy zijt haar maagdom weert.
Aspa. O vorst! wie kan uw' deugt, na haar waardy, waarderen?
Kon. Gy vleitme, om dat ik u bemin, uw' deugden eere.
Ik geef aan haar, met u mijn zoon, ten huwelijk
Mijn scepter. deelt met my van daag mijn halve Rijk.
Bezit alleen voortaan uw' opperste behagen,
Die u altijt alleen heeft in het hart gedragen.
Aspa. O onverwachte vreugt!
Dar. Mijn koningin, mijn druk
Verkeert, op 't onvoorzienst, in onverwacht geluk.
Amest. Al wie zijn vyant kan met lijdtzaamheit verdragen,
Vint hem gemenelijk in 't eynde noch verslagen.
De goôn vernoegen ons al t'zamen nu.
Arza. Mijn hert,
Springt in mijn lijf van vreugt, nu mijne broeder wert,
Deelachtig, daar zijn ziel, met innerlijk verlangen,
Heeft lange na verlangt.
Kon. Gelieven, leef zo lange,
In voorspoet t'zaam, als u den hemel leven gont.
Dar. Wy danken vader zeer. ik lacche met mijn wont.
Zy is niet dodelijk. 'k ben van de doot verrezën.
Maar 'k heb 'er een in 't hart die niemant kan genezen
Als die my heeft gewont. indien gy my daar af
In korten niet en had geholpen, z' hadme in 't graf
Geholpen.
Amest. D'hemel wil u heil en zegen geven.
Arza. Den hemel geef dat gy in vreugde lang moogt leven.
Kon. Men zie, zo dra de wont mijn's zoons aan 't helen slaat,
Niet in het hof als vreugt, en vreugdevuur op straat.

P. DUBBELS.

ZANGK,
OP DE
KROONING
VAN
DARIUS,

Gerijmt door mijn vriendt

PIETER DUBBELS.

D'Altelende natuur, die, aan heur ſtrenge wetten,
De hele werelt boeit, met ketenen van ſtaal,
Verrukt de menſchen van haar plichten altemaal;
Ja weet de Vorſten zelf na hare handt te zetten.

Deez' Albedwingende koſt *Darius* niet dwingen,
Hoewel hy zich haar wet ook onderworpen hadt;
Geen muurwerk ſtaat zo pal van een onwinb're Stadt,
Daar 's vyants heir vergeefs met krachten op komt dringen,

Als *Darius*, die als een Reus ſtont op zijn voeten,
En ſtant hiel, trots, met den ſtarlichten beukelaar
Van 't zedige gedult; zijn ziel leê geen gevaar,
Schoon dat zijn weêrparty hem vinnig quam begroeten.

De kinderlijke plicht dreef, na lang worſt'len, boven:
De min verkoude niet in zijn verliefde ziel;
Aſpazia, die hem door 't zwaart te beurte viel,
En die zijn' Vader hem deur liſt zocht te beroven,

Genoot hy noch in 't endt, ſchoon hy 'er niet verkregen,
Heeft deur zijn eiſch, op zijne kroondag, na de wet,
By 't Parſſiaanſche volk, van outsher, ingezet,
Zijn Vader was (op haar geheel verlieft) hier tegen.

Hy veinsde, voor zijn Zoon, haar t'offren aan Diaane,
Vermits een Griexſche maagt moſt zijn haar Prieſterin.
De Schoone ſprak hem aan, met d'oogen vol van traanen,
O koningk, van mijn jeught ben ik gewijt de Min.

Haar klachten, zijn verzoek, en voorrecht kon niet baten,
Hy moſt haar evenwel (hoe zwaar hem 't ſcheiden viel
Van zijn bedroefde bruit) laas! tegens dank verlaten.
En *Tiribaze*, die zijn vroome heldenziel

Dacht te vervoeren, om zijn vader te vermoorden,
Weêrſtont hy als een rots: den ſchellem die beſloot,
Het geene daar zijn broêr het minſte niet na hoorden.
Maar een getrouwe, van dit ſchelmſtuk, al te ſnoot,

Den Vorſt verwittigden: en *Darius*, die trouwe,
Komt op de zelve tijt (beſtemt van 't vals verbont)
Om, met een liſtigheit, *Aſpazia* zijn vrouwe
Te roven; dies de Vorſt, zijn Vader, zelf hem wondt.

Zijn onſchult wort bekent; zijn vader ſchier uitzinnig;
Maar *Darius*, noch verſch bepurpert van zijn bloet,
Komt en vertrooſt noch weêr zijn Vader, zoo aanminnig,
Gelijk een trouwe Vrouw haar waarde helleft doet.

Zoo breekt de goude deught deur dompige afgunſtdampen,
Zoo ſteigert d'edle palm ſchoon hem de zwaarte drukt,
Zoo wort een vroome ziel verheven deur de rampen,
Zoo wort den aanſlag van een vroome wel gelukt.

J. DULLAART.

---

t'AMSTERDAM, In de Drukkery van TYMON HOUTHAAK,
op de hoek van de Nieuwezijds Kolk. MDC. LI.
